

1. Hallitusohjelman toimeenpano ja puolustuspolitiikka

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata valtion itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, vahvistaa Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Turvallisuutensa vahvistamiseksi Suomi on hakenut Pohjois-Atlantin liiton (Nato) jäsenyyttä, ja Suomesta on tullut Naton tarkkailijajäsen.

Suomi pitää huolta uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen riittävästä resursoinnista. Toimintaympäristön muutos edellyttää pitkäjänteistä puolustuskyvyn vahvistamista sekä nopeaa lyhyen ja keskipitkän aikavälin lisäresursointia sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahoihin.

Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin. Suomen puolustuksen yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä puolustusta aloitetaan jo tarkkailijajäsenyyden aikana, ja toimeenpano jatkuu asteittain jäsenyyden tultua voimaan.

Puolustusyhteistyöllä vahvistetaan Suomen yhteistoimintakykyä keskeisimpien kumppanien kanssa kaikkia Suomeen vaikuttavia turvallisuustilanteita varten. Suomeen kohdistuvaan laaja-alaiseen vaikuttamiseen varaudutaan yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa kokonaisturvallisuuden periaatteiden mukaisesti.

Puolustushallinto suunnittelee ja valmistautuu jatkamaan Ukrainalle annettavaa materiaali- ja koulutustukea.

1.1. Toimintaympäristö

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö muuttui perustavanlaatuisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Euroopan ja Suomen turvallisuustilanne on vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa kuin kertaakaan kylmän sodan jälkeen. Muutoksen arvioidaan olevan pitkäkestoinen.

Turvallisuuspoliittisen uudelleenarvioinnin seurauksena Suomi ja Ruotsi ovat hakeneet Naton jäsenyyttä. Natolla on Euroopan turvallisuuden kannalta keskeinen merkitys. Venäjän Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan jälkeen Naton toiminnassa on korostunut 5 artiklan mukainen yhteinen puolustus, ja Nato on vahvistanut sotilaallista läsnäoloaan itäisissä jäsenmaissa.

Suomen arktisten lähialueiden ja Itämeren sotilasstrateginen merkitys on kasvanut. Sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen tai poliittiseen painostukseen varaudutaan. Suomi varautuu myös siihen, että sotilaallista voimaa kohdistettaisiin yksinomaan Suomea vastaan.

Toimintaympäristön muutos edellyttää kykyä toimia, ennaltaehkäistä ja puolustautua kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä. Toimintaympäristön seurantakyvyn, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen sekä valmiuden ylläpidon merkitys korostuu. Puolustuksen kehittämisessä on varauduttava myös Ukrainassa käynnissä olevan sodan kaltaiseen laajaan, pitkäkestoiseen ja moniulotteiseen kriisiin.

Suomen sotilaallinen puolustaminen ja kokonaisturvallisuus kytkeytyvät yhä tiiviimmin toisiinsa. Kansallinen varautuminen muodostaa perustan toiminnan, kriittisen infrastruktuurin ja materiaallisen valmiuden turvaamiselle ja hankinnoille kriisitilanteessa. Tulevina vuosina korostuvat sekä sotilaallinen että kattavampi yhteiskunnallinen varautuminen laaja-alaiseen vaikuttamiseen, jota kehittyvä teknologia osaltaan mahdollistaa ja vauhdittaa. Toimintaympäristössä korostuvat ennakointi, tiedonvaihto ja eri hallinnonalojen valmius toimia nopeasti kehittyvissä tilanteissa sekä kansallisesti että yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

1.2. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomi puolustaa aluettaan ja kansalaisiaan kokonaisuutena puolustuksen periaatteiden mukaisesti kaikkia yhteiskunnan voimavaroja hyödyntäen. Puolustusta ylläpidetään ja kehitetään hallitusohjelman ja puolustusselontekojen mukaisesti vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Valtioneuvoston hyväksymiin valtion taloutta ja toimintapolitiikkaa koskeviin linjauksiin perustuen puolustusministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

- Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka
- Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky ja kyky sotilaallisen voimankäytön torjuntaan
- Turvallinen yhteiskunta sekä varautuminen laaja-alaisen vaikuttamisen torjuntaan
- Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ([HE 315/2022 vp](#)). Muutokset yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin toteutetaan kehys- ja talousarviovalmistelussa jäsenyyden tultua voimaan.

Puolustusvoimien vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tärkein mittari on kyky toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä. Sen perustana on tuotettu normaaliolojen ja poikkeusolojen suorituskyky, tarkoituksenmukainen organisaatio ja toimintamalli sekä vaatimukset täyttävä henkilöstöjärjestelmä. Suomen puolustuksen yhteensovittamiseksi osaksi Naton yhteistä puolustusta Puolustusvoimat osallistuu Naton uusien jäsenmaiden sotilaalliseen liittymis- ja integraatioprosessiin (Nato Accession & Integration Process) ja toimeenpanee kansallisen integraatiosuunnitelman.

- Puolustusvoimilla on riittävän ennakkovaroituksen mahdollistava tilannekuva turvallisuusympäristöstä
- Puolustusvoimat valvoo alueellista koskemattomuutta sekä ennalta ehkäisee ja tarvittaessa torjuu alueloukkaukset
- Puolustusvoimilla on valmius torjua sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen koko maan alueella
- Puolustusvoimat kykenee muodostamaan painopisteen kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti torjuessaan sotilaallisen voiman käyttöä
- Puolustusvoimilla on valmius tukea muita viranomaisia
- Puolustusvoimilla on valmius kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen
- Puolustusvoimat osallistuu kansainväliseen puolustusyhteistyöhön, ml. kansainvälinen harjoitustoiminta ja materiaaliyhteistyö, sisällöllisesti merkittävällä tavalla.

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista arvioidaan puolustusministeriössä itsearviointina hallituksen vuosikertomuksen laatimisesta annetun ohjeistuksen mukaisesti. Arviointi perustuu kokonaisarvioon hallitusohjelman ja valtioneuvoston selontekojen linjausten ja tavoitteiden toteutumisesta puolustuksen valmiuden ja suorituskyvyn kehittämisessä sekä toimintaedellytysten parantamisessa.

1.3. Valtioneuvoston hankkeet

Puolustusministeriö asetti 23.9.2019 hankkeen puolustusselonteon laatimiseksi (VN/5003/2019-PLM-4; 23.9.2019). Puolustusselonteossa tarkastellaan toimintaympäristön muutosten asettamia vaatimuksia Suomen puolustukselle ja arvioidaan puolustuksen kehitystarpeita pitkällä aikavälillä. Selonteko antaa puolustuspoliittiset toimintalinjaukset puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Puolustusselonteko laadittiin valtioneuvoston selontekona. Valmistelussa otettiin huomioon ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (2020) antamat perusteet. Valtioneuvosto hyväksyi 9.9.2021 istunnossaan valtioneuvoston puolustusselonteon annettavaksi eduskunnalle.

Kirjelmässään ([EK 45/2021 vp – VNS 8/2021 vp](#)) eduskunta on hyväksynyt eduskunnan puolustusvaliokunnan mietinnön ja mietinnön mukaisen kannanoton koskien valtioneuvoston puolustusselontekoa. Valiokunta

edellytti mietinnössään, että puolustushallinto pitää puolustusvaliokunnan informoituna siitä, miten selonteon linjausten toimeenpaneminen käytännössä etenee. Valiokunnan mukaan tällainen katsaus on tarpeen antaa kerran vuodessa syysistuntokaudella. Valtioneuvoston puolustuselonteosta on annettu erillinen ohjauskirje Puolustusvoimille, joka sisältää tarkentavat perusteet ja jatkotoimenpiteet puolustuselonteon toimeenpanemiseksi puolustushallinnossa.

Valtioneuvosto asetti 5.3.2020 parlamentaarisen komitean ([PLM004:00/2020](#)) selvittämään yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä. Komitea julkaisi mietintönsä 26.11.2021 ([Valtioneuvoston julkaisuja 2021:91](#)). Puolustushallinto valmistautuu komitean asettamien tavoitetilojen jatkovalmisteluun ja toimeenpanoon poliittisen ja hallinnollisen ohjauksen mukaisesti. Hallinnonalan valmistelussa huomioidaan mahdolliset uudistuksista johtuvat lisäresurssitarpeet. Puolustusministeriö on asettanut työryhmän kutsuntojen kehittämisen jatkoselvittämiseksi ja toimeenpanon suunnittelemiseksi.

Sisäministeriö ja puolustusministeriö asettivat 15.2.2022 hankkeen ([VN/2434/2022](#)) viranomaisten toimintaedellytysten arvioimiseksi kansallisen kyberturvallisuuden varmistamisessa, kyberrikollisuuden torjunnassa, kyberpuolustuksessa sekä nopeasti kehittyvissä yhteiskunnan kyberturvallisuutta uhkaavissa tilanteissa ajalle 1.3.2022–31.1.2023. Työ jatkuu mietinnön kehittämis ehdotuksiin perustuvina lainsäädäntöhankkeina tai muina kehittämistoimina.

Valtioneuvosto asetti 5.3.2020 parlamentaarisen komitean ([UM002:00/2020](#)) laatimaan kokonaisvaltainen yli hallituskausien ulottuvan kriisinhallinnan tavoitelinjauksen. Tavoitteena on kriisinhallintatoiminnan vaikuttavuuden ja resurssien käytön suunnitelmallisuuden tehostaminen samoin kuin määrällisesti riittävän osallistumisen varmistaminen. Komitea julkaisi mietintönsä 17.3.2021 ([Valtioneuvoston julkaisuja 2021:13](#)). Mietinnössä annetaan suosituksia Suomen kriisinhallintaosallistumisesta osana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, puolustuskyvyn ja suorituskykyjen kehittämistä sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden edistämistä, kriisinhallinnan määrällisistä ja laadullisista tavoitteista sekä kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden ja vaikuttavuuden parantamisesta. Komitean sihteeri jatkaa työtään suositusten toimeenpanemiseksi.

Valtiovarainministeriön 14.8.2019 asettama Puolustuskiinteistöjen valmisteluhanke ([VM104:00/2019](#)) päättyi 31.3.2021, ja Senaatti-kiinteistöjen tytäriyksiköiksi perustettu Puolustuskiinteistöt aloitti toimintansa 1.1.2021. Eduskunta edellytti ([PuVM 2/2020 vp – HE 31/2020 vp](#)) hallituksen antavan Senaatti-kiinteistöistä, sen tytäriyksiköistä Puolustuskiinteistöistä sekä koko Senaatti-konsernista vuoden 2022 syysistuntokauden alkuun mennessä kokonaisvaltaisen selonteon, jossa muun muassa arvioidaan uuden Puolustuskiinteistöjä koskevan sääntelyn toimivuutta erityisesti valtiovarainministeriön ja puolustusministeriön välisen ohjaustoimivallan toteutumisen osalta sekä henkilöstön aseman kehittymistä. Hallitus antoi selonteon eduskunnalle 6.10.2022 ([VNS 9/2022 vp](#)).

Osana [Julkisen hallinnon uudistamisen strategian](#) toteutusta on uudistettu valtion toimintojen alueellista läsnäoloa koskevaa sääntelyä, yhtenäistetty julkishallinnon asiakaspalvelua uudistamalla palvelu- ja toimitilaverkkoa, edistetty siirtymistä monipaikkaiseen työhön sekä uudistettu valtion toimitilastrategia. Valtiovarainministeriön 25.10.2019 asettamassa alueellistamisen uudistamisen strategiahankkeessa, laadittiin strategiset linjaukset siitä, millaista valtion toimintaa ja läsnäoloa alueilla tavoitellaan 2020-luvulla. Alueellisen läsnäolon ja monipaikkaisuuden valtioneuvostotason linjausten valmisteluhankkeessa ([VM109:00/2021](#)) valmisteltiin ehdotus valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittumisen perusteista annetun lain mukaiseksi suunnitelmaksi (VM/2022/39) ja ehdotukset muiksi hallituksen puoliväli- ja kehysriihen linjauksessa tarkoitetuiksi toimiksi, joilla vahvistetaan joustavan monipaikkaisen työskentelyn, opiskelun tai asumisen mahdollisuuksia (VM/2022/40).

Valtioneuvosto laati kokonaisvaltaisen selonteon tiedustelulainsäädännöstä vuoden 2021 loppuun mennessä ([SM016:00/2020](#)). Puolustusministeriö osallistui selonteon ([Valtioneuvoston julkaisuja 2021:94](#)) laatimiseen yhteistyössä sisäministeriön ja oikeusministeriön kanssa. Selonteossa tuotujen havaintojen ja niitä seuranneiden eduskunnan valiokuntakuulemisten perusteella hienosäädetään sotilastiedustelun toimintaa ja säädöspohjaa.

1.4. Säädösvalmistelu ja laillisuusvalvonta

Puolustusministeriön hallinnonalan lainsäädännön toimivuutta muuttuvassa toimintaympäristössä seurataan kokonaisvaltaisesti. Suunnittelukaudella toteutetaan Nato-jäsenyyteen liittyviä säädöshankkeita.

Suunnittelukaudella hallinnonalalla toteutetaan seuraavat säädösvalmisteluun ja laillisuusvalvontaan liittyvät toimet:

- käynnistetään lainsäädäntöhanke asevelvollisuuden kehittämiseen liittyen
- laaditaan suunnitelma ulkomaalaisten kiinteistöomistuksesta tehdyn selvityksen ([PLM011:00/2022](#)) ehdotusten tarvittavista jatkotoimenpiteistä
- toteutetaan Nato-jäsenyyteen liittyviä säädöshankkeita
- valmistellaan hallituksen esitys Naton teknisten tietojen välittämisestä puolustustarkoituksiin tehdyn sopimuksen ja puolustukseen liittyvien, patentoitavaksi haettujen keksintöjen salassapidon vastavuoroiseksi turvaamiseksi tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi sekä voimaansaattamiseksi ([PLM009:00/2022](#))
- osallistutaan valmiuslain kokonaisuudistukseen ([OM015:00/2022](#))
- annetaan eduskunnalle hallituksen esitys laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi ([PLM002:00/2019](#))
- osallistutaan hybridivaikuttamiseen varautumista koskevan lainsäädännön mahdollisten muutostarpeiden arviointiin
- osallistutaan maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistustyöhön, eli rakentamislain, alueidenkäytölain sekä rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavan lain valmisteluun
- käynnistetään valmistelutyö Puolustusvoimien tuulivoimahankkeita koskevan lausunnonmenettelyn velvoittavuuden sisällyttämiseksi lainsäädäntöön
- jatketaan vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämistä
- selvitetään Puolustusvoimien sähköturvallisuutta koskevat säädöstarpeet ja valmistellaan tarvittavat säännökset
- valmistellaan tarvittavat Puolustusvoimien sotilasräjähdeitä koskevat säädökset ([PLM010:00/2020](#))
- selvitetään Puolustusvoimien vaarallisten aineiden kuljetusta koskevat säädöstarpeet ja valmistellaan tarvittavat säädökset ([PLM004:00/2021](#))
- tarkastellaan puolustushallinnon lainsäädännön kehittämistarpeita hybridi-, kyber- ja informaatioympäristössä ja osallistutaan lainsäädäntöhankkeisiin
- selvitetään sotilastiedustelusta annetun lain muutostarpeet ja valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset
- seurataan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain toimivuutta ja valmistellaan mahdolliset lainmuutokset
- tarkastellaan aluevalvontalain toimivuutta
- seurataan ulkomaalaissidonnaisuuksia koskevan uuden sääntelyn toimivuutta
- annetaan oikeudellista tukea Suomi–Ruotsi-yhteistyön kehittämiseen liittyen
- kehitetään ministeriön ja hallinnonalan toiminnan lainmukaisuuden valvonnan toimintatapoja

1.5. Kestävä kehitys

Puolustusministeriön hallinnonala jatkaa YK:n kestävän kehityksen (Agenda 2030) edistämistä painopisteinä vakaus ja turvallisuus, henkilöstön ja koulutettavien hyvinvointi, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, ympäristö vastuullisuus, energia- ja ilmastovastuullinen toiminta sekä elinkaariajattelun ja kiertotalouden tukeminen (Kestävä kehitys ja vastuullisuus puolustushallinnossa, PLM 9.2.2022).

- Osallistutaan sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin ja koulutetaan henkilöitä sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin, tavoitteena kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean loppuraportin suosituksen mukaisesti vahvistaa osallistumista pitäen vuoden 2020 osallistumistasoa, noin 400 sotilasta, vähimmäislähtökohtana.
- Jatketaan ympäristöstrategian toimeenpanoa sekä panostetaan ympäristöriskien hallintaan ja haittojen ennaltaehkäisyyn 4 milj. euroa.

- Jatketaan Puolustusvoimien Energia- ja ilmasto-ohjelman 2022–2025 toimeenpanoa valtioneuvoston hiilineutraaliustavoitteen tukemiseksi. Puolustusministeriön energia- ja ilmastostrategisen ohjauksen mukaisesti laaditaan päästövähennysten tiekartta vuoden 2023 loppuun mennessä.
- Edistetään puolustushallinnon systemaattisempaa kytkeytymistä kestäväen kehityksen tavoitteisiin kehittämällä edelleen puolustushallinnon vastuullisuusraportointia.

Puolustushallinto tukee hallitusohjelman hiilineutraalisuustavoitteen toteutumista (Hiilineutraali Suomi 2035) puolustuskyvystä tinkimättä. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen tähtääviä toimenpiteitä jatketaan ja yhteiskunnan energiamurroksesta aiheutuviin muutoksiin valmistaudutaan Puolustusvoimien Energia- ja ilmasto-ohjelman mukaisesti. Puolustushallinnon tavoitteena on hiilineutraalius kiinteistöenergian kulutuksen aiheuttamissa päästöissä, sekä päästöjen vähentäminen maa- ja meriliikenteessä sekä sotilasilmailussa pitkällä aikavälillä (VN/2311/2018-PLM-10). Puolustushallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelma valmistuu keväällä 2023. Suunnitelman mukaiset toimenpiteet sisällytetään Puolustusvoimien suunnitteluprosesseihin ja toteutussuunnitelmiin.

1.6. Sukupuolten välinen tasa-arvo

Puolustusministeriön hallinnonalalla on lähtökohtana tasa-arvoinen toimintaympäristö ja yhdenvertaiset toimintatavat kaikkia organisaatiossa työskenteleviä, opiskelevia ja asepalvelustaan suorittavia kohtaan.

Naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilastehtäviin edistetään jatkossakin eri toimenpitein. Vuosina 2020–2022 toteutetusta yhteismajoituskokeilusta saatujen kokemusten mukaan yhteismajoitus koettiin pääosin myönteiseksi sekä palkatun henkilöstön että varusmiesten keskuudessa. Yhteismajoituskokeilun on koettu edistävän varusmiesten tasa-arvoista kohtelua. Yhteismajoituskokeilua jatketaan vuonna 2023.

Puolustushallinnon tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa on kuvattava toimet, joilla tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti edistetään ja epäkohtiin puututaan. Asevelvollisten koulutuksessa pyritään enenevässä määrin huomioimaan lisääntyvä maahanmuutto ja muu monimuotoisuus. Yhdenvertainen ja myönteinen palveluskokemus on keskeistä kaikkialla Puolustusvoimissa. Suunnitelmissa huomioidaan myös valtioneuvoston rasmin vastaisen ja hyvien väestösuhteiden edistämisen toimintaohjelma (Oikeusministeriön julkaisuja 2021:34).

Puolustushallinto osallistuu hallituskauden aikana valmisteltavaan neljänteen kansalliseen Naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman laadintaan. Valmistelussa huomioidaan erityisesti nykyisestä toimintaohjelmasta laadittavan loppuarviointiraportin huomiot. Puolustushallinto toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 Naiset, rauha ja turvallisuus ja sitä tukevan kansallisen toimintaohjelman periaatteita kaikissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmat sisällytetään sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan jo koulutusvaiheessa. Tavoitteena on, että naisten osuus sotilaallisesta kriisinhallintahenkilöstöstä on vähintään 7 %, ja sukupuolten tasa-arvon asiantuntijoiden/neuvonantajien määrää pyritään lisäämään. Puolustushallinto on mukana EU- ja Nordefco-yhteistyössä sekä Naton kumppanina kehittämässä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää kriisinhallintatoimintaa. Puolustusvoimien sukupuolinäkökulmaan liittyviä tavoitteita, opetussuunnitelmia ja ohjeistusta uudistetaan tarpeen mukaisesti.

Varusmiesten palautekyselyitä uudistetaan Pääesikunnan valmistelussa olevilla uusilla jaksopalautteilla. Jaksopalautteissa saatuihin havaintoihin epäasiallisesta käyttäytymisestä ja kohtelusta pystytään reagoimaan nykyistä paremmin. Uudet palautekyselyt on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2024.

2. Puolustuspolitiikka ja hallinto (27.01.)

Puolustusministeriö vastaa valtioneuvoston osana ja hallinnonalansa ohjaajana puolustuspolitiikan ja puolustusyhteistyön, sotilaallisen maanpuolustuksen, muiden viranomaisten tukemisen, kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen sekä sotilaallisen kriisinhallinnan ohjauksesta, valmistelusta ja seurannasta sekä kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisesta. Tavoitteena on toimintaympäristön vaatimuksia vastaavat toimintaedellytykset puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle. Painopisteenä on Suomen puolustuksen yhteensovittaminen osaksi Naton yhteistä puolustusta jäsenyyden tultua voimaan.

Puolustusministeriön toiminnallisia tulostavoitteita:

1. Suomen puolustus integroidaan osaksi Naton yhteistä puolustusta. Arvioidaan Nato-jäsenyyden vaikutukset ministeriön toiminnalle ja toiminnan organisoinnille.
2. Sotilaallisista puolustuskykyä kehitetään pitkällä aikavälillä tasapainoisesti kaikissa puolustushaaroissa ja suorituskyvyissä.
3. Puolustusyhteistyöllä, ml. kansainvälinen harjoitustoiminta, puolustusmateriaaliyhteistyö ja vienninedistäminen, vahvistetaan Suomen puolustusta, kehitetään yhteistoimintakykyä ja huoltovarmuutta sekä parannetaan lakisääteistä edellytystä tarvittaessa antaa ja vastaanottaa sotilaallista apua.
4. Kokonaismaanpuolustusta kehitetään suhteessa toimintaympäristön muutokseen.
5. Strategisten suorituskykyhankkeiden kokonaisuuden hallintaa jatketaan meri- ja ilmapuolustuksen suorituskykyjen korvaamiseksi täysimääräisesti.
6. Kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevat edellytykset varmistetaan sekä valmistellaan Ukrainan materiaali- ja koulutustuki.
7. Henkilöstörakennetta kehitetään riittävien henkilöstöresurssien turvaamiseksi puolustushallinnolle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.
8. Asevelvollisuusjärjestelmää kehitetään yhteiskunnan ja toimintaympäristön muutoksia seuraten.
9. Määritetään teknologiapolitiikan, teknologiakehityksen ja erityisesti murroksellisten teknologioiden kytkennät puolustuspoliittiseen valmisteluun sekä koordinaatiotarpeet ministeriössä ja hallinnonalalla.
10. Hallinnonalan avaruuteen liittyvän toiminnan kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön valmistelu- ja ohjausmallia kehitetään.
11. Kyberturvallisuuden kehittämisohjelmaa ja puolustuselonteon kyberturvallisuutta koskevia linjauksia toimeenpannaan käynnistämällä toteutetun selvityshankkeen suositusten mukaiset säädöshankkeet ja muut kehittämistoimenpiteet.
12. Kokonaisturvallisuutta yhteensovitetaan ja varaudutaan monipuolistuviin uhkiin. Informaatiovaikuttamiseen vastaamiseen ja varautumiseen liittyvien tehtävien ja ohjaamisen organisointia sekä yhteistoimintaa vahvistetaan.
13. Sotilaallista kriisinhallintaa toteutetaan osana Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.
14. Puolustushallinto jatkaa Agenda 2030 -toimenpideohjelman toteuttamista sekä kansallisten hiilineutraalisuus- ja luonnon monimuotoisuustavoitteiden tukemista.
15. Julkisen hallinnon strategian toimeenpanoa jatketaan.

Suomen puolustusta kehitetään hallitusohjelman ja puolustuselontekojen mukaisesti vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Yhteistyömahdollisuuksien edistäminen ja hyödyntäminen Naton jäsenenä, EU:ssa sekä muussa monikansallisessa ja kahdenvälisessä puolustusyhteistyössä edellyttää Suomelta osaamista ja resursseja.

Nato-jäsenyyden valmistelu

Nato-jäsenyyden myötä Suomi luopuu sotilaallisesta liittoutumattomuudesta. Tämän keskeisin vaikutus on, että Suomi sitoutuu osaksi liittokunnan yhteistä puolustusta ja pelotetta. Suomen puolustuksen sovittaminen osaksi Naton yhteistä puolustusta on merkittävä muutos Suomen puolustuksessa. Siirtyminen kumppanista jäseneksi edellyttää puolustushallinnossa uudistuksia, jotka liittyvät puolustuspolitiikkaan ja sotilaalliseen puolustusjärjestelmään, henkilöstöön, resursseihin, lainsäädäntöön, tietohallintoon ja tietoturvallisuuteen sekä tilahallintaan.

Suomen puolustuksen integraatio osaksi Natoa jatkuu useiden vuosien ajan. Suomi osallistuu täysipainoisesti Naton puolustussuunnitteluprosessin toteutukseen ja erikseen linjattavalla tavalla Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Suomi osallistuu Naton operatiiviseen suunnitteluun ja liitetään osaksi Naton integroitua komento- ja johtamisrakennetta. Puolustushallinnon sisäinen tiedonkulku, koordinaatio ja ohjaus Nato-asioissa valmistellaan jäsenyyden edellyttämälle tasolle.

Suomen liittyessä Natoon liittokunnasta muodostuu myös Suomen tärkein monenvälinen puolustusyhteistyön kehys, ja Suomi osallistuu aktiivisesti Naton päätehtävien toteutukseen. Suomen Nato-jäsenyyden puolustuspoliittisia edellytyksiä rakennetaan jo tarkkailijajäsenyyden aikana muodostamalla tietopohja Naton puolustuspoliittisista kysymyksistä ja työlinjoista sekä lisäämällä Nato-tehtäviin liittyviä henkilöstöresursseja.

Puolustusministeriö päivittää **strategisen suunnitelmansa**. Strategisen suunnittelun prosessi antaa systemaattisesti laadittuja perusteita puolustuskyvyn kehittämiseksi pitkällä aikavälillä sekä pohjaa puolustusselonteon keskipitkän aikavälin suunnittelulle. Naton jäsenenä Suomi sovittaa Naton puolustussuunnitteluprosessin aikataulullisesti ja sisällöllisesti yhteen kansallisen suunnittelun kanssa, ml. strateginen suunnittelu sekä toiminta- ja taloussuunnittelu puolustusministeriössä sekä Puolustusvoimissa ja selontekoprosessit.

Ulkopuolisen **sotilaallisen avun tehokkaan vastaanottamisen ja antamisen edellytykset** varmistetaan osana puolustuksen kehittämistä. Isäntämaatuen tehokkaan antamisen edellyttämät järjestelyt varmistetaan osana kehitystyötä.

Puolustusyhteistyö

Suomi osallistuu täysimääräisesti **EU:n yhteisen puolustuspolitiikan** kehittämiseen ja vahvistamiseen. Suomi toimeenpanee pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) puitteissa tehdyt sitoumukset ja osallistuu aktiivisesti projekteihin. Suomi hyödyntää aktiivisesti Euroopan puolustusrahaston (EDF) mahdollisuuksia kansallisten suorituskykyjen sekä Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen pohjan kehittämisessä. Lisäksi Suomi tarkastelee uusiin yhteishankintoja koskeviin aloitteisiin osallistumista. EU:n puolustusaloitteet ja uudet työkalut huomioidaan Puolustusvoimien suunnittelussa siten, että Suomi kykenee sekä vaikuttamaan ennakkoivasti niiden kehittämiseen, että hyötymään niistä täysimääräisesti. Euroopan puolustusviraston projektiyhteistyön lisäksi Puolustusvoimat osallistuu poliittis-sotilaallisessa rajapinnassa tapahtuvaan yhteistyöhön siten, että Puolustusvoimien näkemykset ja tarpeet tulevat huomioiduksi. Tämä edellyttää osallistumista ja vaikuttamista EU:n priorisointityöhön, mm. suorituskykyjen kehittämissuunnitelman kautta, sekä EU:n tarjoamien työkalujen systemaattista hyödyntämistä.

Suomi osallistuu Euroopan teknologisen ja teollisen perustan kehittämiseen ja tukee puolustusalalan kotimaisien yritysten rajat ylittävää markkinoillepääsyä ja verkottumista. Suomen kannalta on oleellista, että yhteistyön kautta tuetaan kansallisten suorituskykyjen kehittämistä ja vahvistetaan suomalaista osaamista muun muassa Puolustusvoimien kehittämisohjelmassa, puolustusselonteossa ja suomalaisen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta annettussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä määritellyillä prioriteettialueilla. Suomi vaikuttaa Euroopan puolustusrahaston (2021–2027) työohjelmien sisältöön siten, että suomalaisilla puolustusteollisuuden toimijoilla ja tutkimuskentällä on mahdollisimman hyvät edellytykset osallistua ohjelman toteutukseen, olla mukana hankkeissa ja saada EU-rahoitusta. Samalla vaikutetaan siihen, että puolustushallinnolle tärkeitä mutta puolustusrahastoon soveltumattomia tutkimusaiheita viedään eteenpäin muilla rahoitusinstrumenteilla, kuten esimerkiksi Horisontti Eurooppa -ohjelmassa turvallisuustutkimuksen alla.

Puolustushallinnon osallistumisella Naton innovaatorahastoon ja DIANA-yhteistyöverkoston (Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic) tavoitellaan puolustuspoliittisten syiden lisäksi eurooppalaisen ja kansallisen teknologiaosaamisen huoltovarmuutta ja puolustusteollisen pohjan vahvistamista. Suomelle on tärkeää kiinteästi yhdessä liittolais- ja kumppanimaidensa kanssa, omaa kansallista osaamistaan laajasti hyödyntäen, olla mukana puolustukseen liittyvässä innovaatiotoiminnassa sekä käyttää täysimääräisesti hyväkseen kansainvälisen yhteistyön tarjoamat mahdollisuudet.

Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat osallistuvat sotilaallisen liikkuvuuden helpottamista koskevaan kansainväliseen työhön, minkä lisäksi puolustusministeriö koordinoi ja edistää kansallista poikkihallinnollista yhteistyötä. Suomi osallistuu sotilaallista liikkuvuutta koskevaan PRY-projektiin ja komission uuden sotilaallisen liikkuvuuden ohjelman valmisteluun yhteistyössä LVM:n kanssa. Suomi tukee Euroopan puolustusviraston (EDA) käynnissä olevia sotilaalliseen liikkuvuuteen liittyviä hankkeita. Sotilaallisen liikkuvuuden kansallista edistymistä arvioidaan vuosittain päivitettävässä kansallisessa suunnitelmassa sekä osana vuosittaisia EU–Nato- ja sotilaallisen liikkuvuuden edistysraportteja. Sotilaallisen liikkuvuuden edistymisen tilannekuva päivitetään kuukausittain kansallisessa koordinoitukokouksessa.

Pohjoismaista puolustusyhteistyötä syvennetään Nordefcon puitteissa kokonaisvaltaisesti. Pohjoismaat ovat tulevaisuudessa toistensa liittolaisia, ja yhteistyön tulee kattaa kaikki tilanteet, mukaan lukien yhteinen puolustus. Operatiivista yhteistyötä kehitetään. Nordefcon työtä ohjaavia asiakirjoja, rakenteita ja työtapoja uudistetaan. Sotilaallista huoltovarmuusyhteistyötä tiivistetään mm. vuonna 2022 solmittujen huoltovarmuutta koskevien toimeenpanoasiakirjojen kautta. Kehittämisessä huomioidaan Naton puitteissa tehtävä työ.

Kahden- ja monenvälistä puolustusyhteistyöverkostoa ylläpidetään ja vahvistetaan. Nato-jäsenyyden vaikutukset kahdenväliselle yhteistyölle arvioidaan, ja sille asetetaan uusia tavoitteita. Naton jäsenten kanssa Suomi toimii jatkossa liittolaisena, mutta myös muita kumppanuuksia kehitetään tarpeen mukaan. Puolustuspoliittisia puiteasiakirjoja voidaan päivittää ja uusia laatia tapauskohtaisen harkinnan pohjalta.

Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyötä syvennetään. Ruotsi on Suomen läheisin kahdenvälinen kumppani ja jatkossa liittolainen. Mailla on jo useita puolustusmateriaalialan yhteistyöalueita ja yhteishankintoja, ja uusia mahdollisuuksia pyritään löytämään jatkuvasti. Nato-jäsenyyden vaikutukset yhteistyölle arvioidaan, ja sille asetetaan uusia tavoitteita. Lähtökohtana on, että yhteistyö kattaa operatiivisen suunnittelun sekä kyvyn toimeenpanna yhteisiä operaatioita kaikissa tilanteissa.

Suomen ja Norjan kahdenvälistä puolustusyhteistyötä syvennetään. Yhteistyön keskiössä ovat yhteistoimintakyky kaikissa tilanteissa sekä materiaali- ja teollisuusyhteistyö. Tarvetta päivittää yhteistyön puitejärjestelyasiakirja tarkastellaan.

Suomen ja Yhdysvaltojen puolustusyhteistyötä syvennetään. Yhdysvaltojen kanssa neuvotellaan puolustusyhteistyösopimus, joka luo yhteistoiminnalle puitteet ja oikeudellisen pohjan. Suomi on tehnyt viime vuosina Yhdysvalloista merkittäviä puolustusmateriaalihankintoja, ja materiaaliyhteistyö jatkuu tiiviinä.

Suomen, Ruotsin ja Norjan kolmenvälistä puolustusyhteistyötä syvennetään erityisesti operatiivisen suunnittelun saralla, ja sen suhde Nordefco-yhteistyöhön arvioidaan uudessa tilanteessa. Nato-jäsenyyden myötä yhteistyö kattaa jatkossa kaikki tilanteet. Myös **Suomen, Ruotsin ja Yhdysvaltojen** kolmenvälinen yhteistyö laajenee liittolaisten väliseksi yhteistoiminnaksi.

Iso-Britannia on Suomelle läheinen kumppani, jonka kanssa tehtävän yhteistyön merkitys on viime aikoina korostunut. Puolustusyhteistyötä tiivistetään voimassa olevan puitejärjestelyn tavoitteiden mukaisesti, ja tavoitteiden saavuttamiseksi laaditaan erillinen toimeenpanosuunnitelma.

Saksa ja Ranska ja Viro ovat Suomelle tärkeitä kumppaneita, joiden kanssa jatketaan kahdenvälisen puolustusyhteistyön kehittämistä. Lähtökohtana on laajentaa yhteistyötä kattamaan liittolaisten välinen toiminta kaikissa tilanteissa. Puolustusmateriaalialan tiivistä vuoropuhelua jatketaan.

Kehysvaltiokonseptit (JEF, FNC, EI2) tukevat Suomen puolustuskyvyn kehittämistä ja toimivat Naton järjestelyjä täydentävinä alueellisina kokonaisuuksina. Toimintaan osallistumalla lujitetaan monenvälisen yhteistyön lisäksi kahdenvälisiä suhteita erityisesti kehysvaltioihin.

Henkilöstövoimavarat

Puolustushallinnon henkilöstörakenteen ja -määrän on vastattava turvallisuusympäristön ja Nato-jäsenyyden vaatimuksia. Henkilöstöpolitiikalla ja työnantajatoiminnalla ylläpidetään puolustushallinnon houkuttelevuutta työnantajana ja huolehditaan hallinnonalan erityispiirteiden huomioimisesta palvelussuhteen ehtoissa. Turvallisuusympäristö edellyttää riittävän valmiuden ylläpitämistä sekä valmiutta reagoida häiriötilanteisiin. Asevelvollisten kouluttamiseen kohdennetaan tulostavoitteiden edellyttämät henkilöstöresurssit.

Henkilöstön saatavuuden turvaaminen kansainvälisiin tehtäviin edellyttää nykyisten palvelussuhteen ehtojen kehittämistä. Palkkauksen ja palvelussuhteen ehtoja kehitetään yhdessä ulkoministeriön ja Pääesikunnan sekä yhteistyössä Puolustusvoimien henkilöstöjärjestöjen kanssa. Suorituskykyvaatimusten koveneminen edellyttää riittävää henkilöstöä. Puolustusvoimien yhteisten sekä maa-, meri- ja ilmavoimien suorituskykyjen kehittämisen ohella resursseja tarvitaan uusiin teknologioihin liittyvään osaamiseen, kyber-, avaruus- ja informaation suorituskäytön kehittämiseen sekä sotilastiedustelulainsäädännön toimeenpanoon.

Sotilaseläkejärjestelmän muutoksen ja opistoupseerien poistuman vaikutusten arviointia sekä henkilöstöjärjestelmän kehittämistä jatketaan.

Sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä palvelevien ja palvelleiden henkilöiden tukea kehitetään poikkihallinnollisessa yhteistoiminnassa asianomaisten viranomaistahojen kanssa Kansallisen sotilaallisen kriisinhallinnan veteraaniohjelman 2020–2023 ja kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean suositusten mukaisesti (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:13).

Sotilaallisista kriisinhallintaoperaatioista palaavien pitkäaikaistukea ja siihen liittyvää kuntoutusta kehitetään määrärahojen puitteissa. Toimintaan osallistuvien järjestöjen taloudellinen tuki turvataan.

Seurataan tapaturman ja palvelussairausten korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain soveltamista ja pyritään edistämään lainsäädännön kehittämistä vastaamaan paremmin havaittuja tarpeita.

Asevelvollisten sosiaalis-taloudellisten etuuksien kehittämistä jatketaan puolustusministeriön johdolla. Vähimmäisvaatimuksena on päivärahoiden tason sitominen elinkustannusindeksiin kehitykseen. Myös muita kehittämistoimia tarkastellaan. Sotilasavustuksen kehittämistä kokonaisuutena jatketaan. Pääesikunta tukee puolustusministeriötä edellä mainittujen asioiden valmistelussa

Asevelvollisuus

Parlamentaarisen asevelvollisuuskomitean tavoitetilojen toteuttamiseksi puolustusministeriö on asettanut työryhmän kutsuntajärjestelmän kehittämisen jatkoselvittämiseksi ja toimeenpanon suunnitteluun. Kehittämissä tullaan huomioimaan komitean työskentelyä ohanneet reunaehdot, sen tulee tuottaa sotilaalliselle maanpuolustukselle operatiivista lisäarvoa, tukea maanpuolustustahdon ylläpitämistä ja vahvistamista sekä kansalaisten yhdenvertaisuuden vahvistamista.

Suunnittelukaudella tullaan kehittämään Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) ja puolustusministeriön hallinnonalan keskinäistä yhteistoimintaa strategiselle tasolle siten, että MPK:n koulutus- ja kurssitoiminnan vaikuttavuus Puolustusvoimien reservin normaali- ja poikkeusolojen koulutuksessa vahvistuu, painopisteenä on paikallispuolustus. Puolustusministeriö seuraa ja ohjaa vuonna 2022 määritellyn vapaaehtoisen maanpuolustuksen tavoitetilan edistymistä ja varautuu käynnistämään lainsäädäntöhankkeen, joka mahdollistaa tavoitetilan saavuttamisen. Lisäksi ministeriö seuraa ja ohjaa MPK:n toimintaa tavoitteena tukea hallinnonalalle asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden - erityisesti ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky ja turvallinen yhteiskunta - saavuttamista. MPK:n julkisten hallintotehtävien edellyttämää toimintaa ja taloudenpitoa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta valvotaan annetun lain (556/2007) ja valtionavustulaisissa (688/2001) säädetyllä tavalla sekä valtionavustuspäätöksen mukaisesti.

Materiaalipolitiikka ja hankeohjaus

Materiaalipolitiikan keskeisenä tavoitteena on sotilaallisen huoltovarmuuden turvaaminen materiaalipolitiikan strategian mukaisesti. Suomella tulee olla kyky operoida puolustuksen kriittisiä järjestelmiä kaikissa turvallisuustilanteissa, ja tämän varmistamiseksi tarvitaan niin teknologista osaamista kuin materiaalista valmiutta. Puolustusvoimien kansalliset kumppanit sekä kansainväliset yhteistyöjärjestelyt ovat välttämätön osa sotilaallisen huoltovarmuuden kokonaisuutta.

Uudistettavat materiaalipolitiikan ohjausasiakirjat (puolustusministeriön materiaalipoliittinen strategia ja puolustushallinnon kumppanuusstrategia) toimeenpannaan kaudella 2024-2027. Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen perustan turvaamisesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen (PLM 2016) toimeenpanoa jatketaan hyödyntämällä käytössä olevia kansallisia ja kansainvälisiä instrumentteja. Samalla tarkastellaan periaatepäätöksen uudistamistarvetta huomioiden mm. Ukrainan sodan aiheuttama Euroopan turvallisuustilanteen kokonaisvaltainen muutos, Suomen Nato-liittoutuminen sekä teknologinen kehitys. Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista uusitaan v. 2023 aikana ja päätöksen täytäntöönpano ajoittuu aikajaksolle 2024–2027.

Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen (PLM 2016) mukaisesti huoltovarmuuskriittisiä alueita tukevan kotimaisen teollisuuden tuotanto-, ylläpito- ja kehittämiskyky otetaan huomioon materiaalihankkeita ja hankintoja suunniteltaessa ja toteutettaessa. Puolustusvoimat turvaa hankintoihin liittyvän sotilaallisen huoltovarmuuden huomioiden valtion keskeiset turvallisuusedut (SEUT 346 art.) ja tukee kansainvälistä yhteistyötä huoltovarmuuden kehittämiseksi.

Strategiset suorituskykyhankkeet (F-35-hanke ja Laivue 2020 -hanke)

Strategisten suorituskykyhankkeiden toimeenpanoa jatketaan suunnitellusti. Ilmavoimien Hornet-kaluston 2020-luvun jälkipuoliskolla poistuva suorituskyky korvataan täysimääräisesti turvallisuusympäristön asettamien vaatimusten mukaisesti Lockheed Martin F-35A Lightning II -monitoimihävittäjäjärjestelmällä. Vuosina 2022-2025 suunnitellaan ja käynnistetään F35-hankkeen edellyttämä koulutus ja uuden järjestelmän integrointi muuhun puolustusjärjestelmään.

Merivoimien Laivue 2020 -hankkeessa korvataan seitsemän poistuvan aluksen suorituskyky neljällä monitoimikorvetilla. Puolustusvoimat jatkaa vuonna 2019 solmittujen hankinta- ja rakentamissopimusten toimeenpanoa ja sopimuskokonaisuutta päivitetään tarvittavilta osin. Alusten suunnittelu on viivästynyt ja rakentaminen on alkuperäisestä aikataulusta myöhästymässä noin 24kk. Uuden aikataulun mukaisesti kaikki neljä alusta ovat valmiina vuoden 2029 loppuun mennessä.

Vuosina 2021–2025 suunnitellaan ja käynnistetään Laivue 2020 -hankkeen edellyttämä koulutus ja uuden järjestelmän integrointi muuhun puolustusjärjestelmään. Lisäksi tehdään alusluokan asejärjestelmiin liittyviä sopimuksia. Hankkeisiin liittyvissä valinnoissa ja ratkaisuissa tärkeimpänä kriteerinä on saavutettava suorituskyky. Strategisten hankkeiden toimeenpano ja suorituskykyjen rakentaminen on toteutettava niin, että käytöstä ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset mukaan lukien infrastruktuuri kyetään kattamaan puolustusbudjetin määrärahakehiksestä. Strategisten hankkeiden hankintasopimusten toimeenpanoa valvotaan seurantaraporteilla ja ulkoisella laadunvarmistuksella.

Strategisten hankkeissa tulee kiinnittää erityistä huomiota laaja-alaiseen riskien hallintaan ja laadunvarmistukseen. Toimintatavaksi vakiinnutetaan ulkoinen auditointi riskiperusteisesti suunnitteluvaiheesta alkaen sekä tehostetaan hallinnonalan suurten hankekokonaisuuksien valvontaa. Puolustusvoimat osoittaa riittävät henkilöstöresurssit hankkeiden laadukkaalle toimeenpanolle.

Kumppanuudet

Kumppanuudet ovat Puolustusvoimien ja yksityisen sektorin palveluntuottajan välistä, sopimukseen perustuva pitkäjänteistä yhteistyötä, joka on kiinteä osa Puolustusvoimien toimintamallia niin normaali- kuin poikkeusoloissa. Tavoitteena on, että kumppanuuksien palvelut ja valmiudet varmistetaan kaikissa oloissa kustannustehokkaasti. Kehittämisen tavoitetilassa eriasteisten kumppanuuksien rooli ja tehtävät osana Puolustusvoimien normaaliolojen ja poikkeusolojen toimintamallia ovat selkeät ja vakiintuneet; kumppanit ovat sitoutuneet poikkeusolojen toimintaan ja niiden valmius, varautuminen, koulutus ja harjoittelu ovat kiinteä osa käytännön toimintaa. Tavoitetilassa kumppanuuksien hallinnan ja ohjauksen menettelyt eri tasoilla ovat tehokkaat, minkä edellytyksenä on riittävä tietoperusta kumppanuuksien vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden arvioimiseksi.

Tietohallinto

Puolustushallinnon tietohallinnon keskeisenä tavoitteena on digitalisaation, digitaalisen turvallisuuden ja datan käsittelykyvykkyyden edistäminen. Tietohallinnossa jatketaan tiedon- ja tietoturvallisuuden hallinnan, tietohallinnon toimintaedellytysten ja ohjausmallin sekä ICT-hankkeiden ohjauksen ja seurannan kehittämistä. Tietohallinto varmistaa toiminnallaan, että puolustushallinnossa työskentelevillä henkilöillä on kaikissa turvallisuustilanteissa käytössään tehtävien edellyttämät tieto- ja viestintätekniset palvelut ja, että henkilöstö osaa käyttää niitä oikein ja tehokkaasti.

Suunnittelukauden painopisteinä ovat valtioneuvoston puolustusselonteon 2021 ja kyberturvallisuuden kehittämissuunnitelman toimeenpano, tietokonseptin perusteella määritettyjen toimenpiteiden toteuttaminen, hallinnonalan tietohallinnon ohjauksen ja koordinaation sekä virastokohtaisen toimialahallinnan vakiinnuttaminen.

Puolustusselonteon ja kyberturvallisuuden kehittämissuunnitelman mukaisesti poikkihallinnollisen ja puolustushallinnon oman selvitystyön perusteella käynnistetään vuodesta 2023 alkaen tarvittavat toimenpiteet, kuten mahdolliset lainsäädäntöhankkeet kyberkyvykkyyksien kehittämiseksi. Kokonaisuuteen liittyy Puolustusvoimien itsenäisen arviointikyvyn kehittäminen, jossa huomioidaan valtiovarainministeriön arviointilakia koskevan säädöshankkeen käynnistäminen seuraavalla hallituskaudella.

Suomen Nato-integraatiota tuetaan kehittämällä kansainvälisen tiedon hallintaa, toteuttamalla johtamisessa tarvittavat tieto- ja viestintätekniset palvelut sekä kehittämällä kansainvälisen toiminnan edellyttämiä toimintaloja. Kansallisten kybersuorituskykyjen integrointi osaksi Naton kyberpuolustusta aloitetaan.

Tietohallinnon yhteistoimintaa Puolustusvoimien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa syvennetään ja tulosohjauksessa tarvittavien tietojen vaihtoa lisätään. Puolustushallinnon ICT-kustannusten hallinnan avulla todennetaan ICT-investointien ja -ylläpidon taloudellisuus erityisesti ICT-investointien raportointia ja menojen seurantaa kehittämällä.

Puolustushallinto selvittää NIS2- ja CER-periaatteiden soveltuvuuden omalla hallinnonalalla.

Puolustushallinto osallistuu kansallisen korkean turvaluokan käsittely-ympäristöjen kehittämiseen.

Puolustushallinto osallistuu LVM:n, TEM ja VM:n yhteisen digitoimiston työhön ja hallinnonalojen yhteisiin digitalisointihankkeisiin.

Puolustushallinto kehittää tiedon hyödyntämisen kyvykkyyttä ja tiedolla johtamista, joita tuetaan mm. tekoälysovelluksin. Sovellusten avulla parannetaan päätöksenteon perusteita, koska tietoa saadaan nopeammin käyttöön ja tieto on tarkempaa.

Puolustushallinto kehittää tietopääoman laatua ja käytettävyyttä. Tiedon hyödyntämistä ja tietokulttuurin muutosta edistetään suunnittelukaudella puolustushallinnon tietokonseptin mukaisilla, organisaatiokohtaisilla tai hallinnonalan yhteisillä kokeiluilla ja hankkeilla. Tietokonseptin toimeenpanoa arvioidaan säännöllisesti ja yhteisesti koko hallinnonalalla.

Puolustushallinto jatkaa tiedonhallintamallin, asiakirjajulkisuuskuvauksen ja tiedonhallintakartan kehittämistä siten, että ne tukevat tiedon hyödyntämistä ja tiedonhallinnan vastuiden kuvausta. Kumppanuuksien tiedonhallinta sisällytetään tiedonhallintayksiköiden tiedonhallintamalleihin.

Puolustushallinto osallistuu kansallisen tietopolitiikan ja LVM:n johtaman datatalouden linjausten laadintaan, tuo esille puolustushallinnon erityispiirteitä sekä toimeenpanee linjauksia omalla hallinnonalallaan.

Puolustushallinto osallistuu tärkeimpien tiedonhallintaa käsittelevien Naton komiteoiden ja työryhmien sekä kansainvälisen tekoälyverkosto (AI PfD) työhön.

Puolustushallinto jatkaa selvitystyötä salassa pidettävän tiedonvaihdon tarpeista ja ratkaisuvaihtoehdosta yhteistyössä muun valtionhallinnon kanssa. Salassa pidettävän tiedonvaihdon olemassa olevia ratkaisuja kehitetään kahdenvälisen ja monikansallisen yhteistyön tarpeisiin. Kansallisen salausratkaisun kehittämistä jatketaan.

Kyberpuolustus

Suunnittelukauden painopisteinä ovat valtioneuvoston puolustusselonteon 2021 sekä kyberturvallisuuden kehittämisohjelman toimeenpano. Lisäksi puolustushallintojohtoisesti laaditaan kyberpuolustusdoktriini, jossa kuvataan myös Nato-jäsenyyden vaatimukset ja mahdollisuudet kyberpuolustukselle.

Puolustushallinto käynnistää puolustusselonteon ja kyberturvallisuuden kehittämisohjelman mukaisen poikkihallinnollisen ja puolustushallinnon oman selvitystyön perusteella vuodesta 2023 alkaen tarvittavat toimenpiteet, kuten lainsäädäntöhankkeet, kyberpuolustuksen toimintaedellytysten kehittämiseksi.

Puolustushallinto tiivistää yhteistyötä valittujen kansainvälisten toimijoiden kanssa monenvälisesti, alueellisesti ja kahdenvälisesti.

Puolustushallinto kehittää kansallista kannanmuodostus- ja päätöksentekomallia erityisesti Naton kanssa, mutta myös muussa kahden ja monenkeskisessä yhteistoiminnassa. Kansallisten kybersuorituskykyjen integrointi osaksi Naton kyberpuolustusta aloitetaan.

Yhdyskunta- ja kiinteistöpolitiikka

Puolustusvoimien käytössä olevat toimitilat ja alueet ovat keskeinen osa puolustusjärjestelmää. Ne tarjoavat suorituskyvyllä suojan ja mahdollistavat sotilaallisen koulutuksen ja harjoittelun. Puolustushallinnon tilahallinnan keskeisiä tavoitteita suunnittelukaudella ovat Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisen tukeminen, varautumisen ja valmiuden kehittäminen, energiansäästö ja energiareversienssin edistäminen, valtion toimitilastrategian toimeenpanon tukeminen, toimitilasäästöjen tuottaminen, tilojen turvallisuuden ja terveellisuuden varmistaminen käyttäjille sekä hiilineutraalisuuden edistäminen.

Kiinteistöjärjestelmää on kehitetty turvallisuusympäristön muutosten edellyttämällä tavalla siten, että kiinteistöjen omistajahallinta ja ylläpito on järjestetty yhden kumppanin, vuoden 2021 alussa perustetun Puolustuskiinteistöliikelaitoksen, kautta. Samalla kiinteistöhallinnan strategista fokusta on siirretty normaaliolojen toiminnasta poikkeusoloihin varautumiseen.

Puolustusministeriö ohjaa Puolustuskiinteistöjä tämän tuottaessa palveluja Puolustusvoimille ja sen strategisille kumppaneille asettamalla vuosittain Puolustuskiinteistöille palvelutavoitteet, nimeämällä enemmistöhallituksen jäsenistä sekä jatkuvan yhteistoiminnan ja seurannan kautta. Puolustusministeriön ja valtiovarainministeriön omistajaohjauksen yhteistoimintasopimuksessa on sovittu toimintamalleista, vastuista ja valtuuksista häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tilanteessa, jossa Suomeen kohdistuu sotilaallinen hyökkäys tai sellaisen uhka, puolustusministeriö ohjaa Puolustuskiinteistöjen toimintaa huomattavasti tiiviimmin ja yksityiskohtaisemmin kuin yhteiskunnan ollessa normaalitilanteessa. Tarve ei kuitenkaan koske vain selkeitä poikkeusoloja. Sodankäynnin ja vaikuttamisen muotojen muuttumisen myötä Puolustusvoimien ja sen kumppanien kiinteistöpalveluiden tuottajalla tulee olla kyky ja mahdollisuus nopeaan reagointiin erilaisissa hybridivaihtamisen muodostamissa uhkatilanteissa myös normaaliooloissa.

Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittäminen tulee edellyttämään merkittäviä kiinteistöinvestointeja koko seuraavan vuosikymmenen ajan, mukaan lukien Laivue 2020 ja F-35-suorituskyvyn käyttöönoton edellyttämä infrastruktuurirakentaminen sekä Nato-rakenteisiin integroituminen. Korjausinvestointien rahoitus tulee olemaan haasteellista ottaen huomioon tarpeet investoida edelleen myös toimitilojen kehittämiseen. Toimitilakustannusten nousua pyritään edelleen hillitsemään tarpeettomista tiloista luopumalla, strategisella investointisuunnittelulla sekä kehittämällä kiinteistöjen energiatehokkuutta ja ylläpitoa.

Puolustushallinto tarkistaa ja päivittää tilahallinnan keskeiset toimintamallit siten, että ne mahdollistavat Nato-jäsenyyden tarpeisiin vastaamisen ja sen tuomien mahdollisuuksien hyödyntämisen. Myös Puolustuskiinteistöjä koskevat sopimukset ja säädökset tarkistetaan siten, että ne mahdollistavat palveluiden tuottamisen uudessa toimintaympäristössä. Puolustushallinto varautuu hakemaan Naton investointiohjelmasta (NSIP) rahoitusta jäsenyyden edellyttämiin infrastruktuuri-investointeihin.

Yhteiskunnan digitalisaatio, teknisten järjestelmien riippuvaisuus rajat ylittävistä tietoverkoista sekä järjestelmien keskinäiset riippuvuussuhteet ja haavoittuvuudet altistavat yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, verkostot ja infrastruktuurit kybervaikuttamiselle. Puolustushallinto osallistuu erityisesti maanpuolustuksen kannalta kriittisen infrastruktuurin ja paikkatiedon suojaamiseen mm. vaikuttamalla asiaan liittyvissä asiantuntijaverkostoissa sekä osallistumalla lainsäädäntötyöhön.

Puolustusministeriö vastaa EU/ETA-alueen ulkopuolisen kiinteistöomistuksen valvonnan ja valtion etuosto-oikeuden käytön viranomaistehtävistä. Puolustusvoimat tukee edellä mainittujen viranomaistehtävien toteuttamista ja varaa siihen tarvittavat resurssit. EU/ETA-alueen ulkopuolisen kiinteistöomistuksen valvonnan kehittämistarpeet selvitetään puolustusministeriön asettamassa poikkihallinnollisessa hankkeessa (VN/28794/2022) ja tarvittaessa käynnistetään selvityksen tulosten mukaiset toimenpiteet sääntelyn uudistamiseksi. Puolustusministeriö kehittää lisäksi sähköisen asiainnin järjestelmää osana EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten kiinteistönhankintojen lupaprosessia.

Puolustushallinto jatkaa tuulivoimarakentamisen ja maanpuolustuksen tarpeiden yhteensovittamista kestäväen energijärjestelmän aikaansaamiseksi sekä tuulivoimarakentamishankkeiden osapuolten ja Puolustusvoimien välisen dialogin edistämistä erityisesti merituulivoiman osalta. Lisäksi käynnistetään valmistelutyö Puolustusvoimien tuulivoimahankkeita koskevan lausuntonenettelyn velvoittavuuden sisällyttämiseksi lainsäädäntöön.

Asevalvonta

Puolustushallinto osallistuu aktiivisesti asevalvontasopimusten ja -järjestelyjen sekä luottamusta lisäävien toimien toimeenpanoon ja kehittämiseen. Puolustusministeriö valmistautuu suunnittelukaudella osallistumaan Nato-jäsenyyden myötä kemiallisia, biologisia, säteileviä sekä ydinaseuhkia sekä Naton ydinasepelotetta koskevaan suunnitteluun, osaamiseen ja kannanmuodostukseen. Suunnittelukaudella puolustushallinto valmistautuu tukemaan ulkoministeriötä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) Suomen vuoden 2025 puheenjohtajuuskaudella.

Kansainvälisten asevalvontavelvoitteiden toimeenpano varmistetaan. Puolustushallinto osallistuu kansainvälisiin tavanomaisiin aseisiin sekä joukkotuhoojaseisiin liittyviin asevalvontaprosesseihin ja -järjestelyihin sekä kansainväliseen asevalvontayhteistyöhön. Luottamusta lisäävien toimien toimeenpanon lisäksi osallistutaan niiden kehittämiseen. Prosesseihin pyritään vaikuttamaan ja niiden vaikutukset huomioidaan Puolustusvoimien toiminnan ja resurssien suunnittelussa, suorituskykyjen kehittämisessä ja käytössä mahdollisimman ennakoivasti.

Vientivalvonta

Puolustustarvikkeiden vientivalvonnassa tulee huomioida teknologian kehitys sekä muuttuva toimintaympäristö kuten eurooppalaisen teollisuuden tutkimus- ja kehitysyhteistyö. Puolustustarvikkeiden vientivalvonnalla on merkittäviä vaikutuksia elinkeinovapauteen, joten erityistä huomiota tulee kiinnittää valvonnanalaisten

tuotteiden määrittelyyn, jossa Puolustusvoimien asiantuntijatuki on varmistettava, sekä lupa-asioiden johdonmukaiseen ja viivytyksettömään käsittelyyn. Lisäksi edistetään lupakäytäntöjen harmonisointia ja läpinäkyvyyttä Euroopan unionin jäsenvaltioiden kesken.

Vientivalvonnan yhteistyö muiden strategisten tuotteiden vientivalvontaviranomaisten (ulkoministeriö ja Poliisihallitus) kanssa sekä muiden keskeisten valvontaviranomaisten, kuten Tulli ja suojelupoliisi, on tärkeää valvonnan johdonmukaisuuden varmistamiseksi. Eurooppalaisella yhteistyöllä, etenkin Pohjoismaiden kesken, edistetään yhteisiä siirtolupakäytäntöjä eurooppalaisten yhteishankkeiden toteuttamiseksi.

Tiedolla johtaminen

Tiedolla johtamista puolustusministeriössä vahvistetaan. Puolustusministeriö laatii tiedolla johtamisen kehittämissuunnitelman.

Puolustusministeriön tietopääoman vahvistamiseksi toimintaympäristötietoisuuden, suunnitteluprosesseja sekä puolustuspolitiikan valmistelua tukevaa tutkimus-, ennakointi- ja analyysitoimintoa kehitetään puolustushallinnon tietokonseptissa tunnistetun kehityspolun suuntaan. Puolustusministeriön tutkimus-, ennakointi- ja analyysitoiminnon painopisteitä ovat toimintaympäristön muutos sekä strategista suunnittelua ja puolustuspolitiikan valmistelua tukevat teemat.

Kehitetään (yt. Puolustusvoimat) toimintamuotoja, joilla voidaan vahvistaa MATINEn asiantuntemuksen saavutettavuutta puolustushallinnon tietopääoman vahvistamiseksi. Puolustusministeriön ennakointikyvykkyyden kehittämistä jatketaan. Synergiaetujen saavuttamiseksi ja ennakointitoiminnon hyödynnettävyyden vahvistamiseksi toiminto kytketään soveltuvin osin puolustushallinnon, valtioneuvoston sekä Nato ACT-ennakointitoimintoihin.

Osana Maanpuolustuskorkeakoulun ohjausta kehitetään professuurien ja sotilasprofessuurien vaatimusten määrittelyä sekä täyttöprosessia.

Avaruus

Puolustusministeriö ohjaa ja valvoo hallinnonalsansa avaruuteen liittyvää toimintaa. Avaruuden merkitys toimintaympäristönä on kasvanut ja poikkihallinnollinen yhteistyö on yhä tärkeämpää. Puolustusministeriö osallistuu kansallisen avaruusvalvontakyvyn kehittämiseen osallistumalla EU:n SST-yhteenliittymään (Space Surveillance and Tracking) ja kansallisen avaruustilannekeskuksen toiminnan käynnistämiseen. Kansainvälistä sopimus pohjaa on kehitetty ja kansainvälisen yhteistyön laajentamista jatketaan. Puolustusministeriö osallistuu EU:n avaruuden turvallisuus- ja puolustusstrategian valmisteluun. Naton avaruuteen liittyviä toimintoja selvitetään. Tavoitteiden saavuttamiseksi puolustusministeriö tulee suunnittelukaudella kehittämään puolustushallinnon avaruuspolitiikan ohjausta ja siihen liittyvää toimintaympäristön seurantaa.

Paikka- ja olosuhdetietoalan yhteistyö

Paikka- ja olosuhdetietoalan yhteistyö on viime vuosina laajentunut sekä kansallisesti että kansainvälisesti, ja sen merkitys jatkaa todennäköisesti kasvuaan. Puolustusvoimien paikka- ja olosuhdetietotuen turvaaminen laajenevan viranomaisyhteistyön sekä uusien sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden ja muiden kansainvälisten veloitteiden tarpeisiin on olennaista. Paikka-, aika- ja navigointitiedon käytettävyyttä on edelleen kehitettävä kokonaisuutena. Oleellista on myös yhteiskunnan toimivuuden ja huoltovarmuuden kannalta kriittisen infrastruktuurin (sekä sotilas että siviili) määrittely ja suojaaminen sekä siihen liittyvän digitaalisen paikkatiedon turvallisuuden varmistaminen ja parantaminen yhteistyössä Puolustusvoimien ja muiden turvallisuusviranomaisten ja -ministeriöiden kanssa.

Ministeriön valmius ja turvallisuus

Puolustusministeriö kehittää valmiuttaan ja kriisijohtamiskyvykkyyttään harjoitustoiminnalla sekä kehittämällä valmiusinfrastruktuuria, toimintatapoja- ja ohjeistusta. Hybridiuhkia ja laaja-alaista vaikuttamista koskevia val-

miuksia sekä kriinkestokykyä kehitetään osana valtioneuvostoa. Puolustusministeriö tarkastelee yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa kyber- ja informaatiopuolustuksen osaamispuheen tarpeet koko puolustus- ja hallinnossa. Kehittämisessä otetaan huomioon muun valtiohallinnon informaatiovaikuttamiseen vastaamiseen liittyvät toimet ja kansallisen kyberpuolustuksen kehittämisen vaatimukset. Euroopan turvallisuustilanteen muutosten myötä kokonaisresilienssiin liittyvät kysymykset ovat entistäkin tärkeämpiä. Puolustusministeriö seuraa tilanteen kehitystä myös edellä mainittujen kokonaisuuksien osalta yhteistyössä valtioneuvoston ja muiden toimijoiden kanssa.

Viestintä

Ministeriön viestinnällä lisätään tietoutta ja ymmärrystä Suomen puolustuksen merkityksestä, tarpeista ja toimintaedellytyksistä. Luotettavalla ja oikealla tiedolla vahvistetaan luottamusta puolustukseen ja puolustushallinnon toimintaan niin kotimaassa kuin ulkomailla. Toimintaympäristön ja suomalaisen yhteiskunnan muutos edellyttää puolustusministeriön viestinnältä toimintatapojen jatkuvaa kehittämistä. Kehittämisen painopisteinä ovat viestinnän ennakointi, tilannekuvan kehittäminen ministeriössä ja hallinnonalalla sekä viestinnän toteuttaminen viestintästrategian mukaisesti (ml. sosiaalisen median ja lisääntyvän kansainvälisen viestinnän kehittäminen).

3. Sotilaallinen maanpuolustus (27.10.)

Puolustusvoimien ensisijaisena tehtävänä on muodostaa ennaltaehkäisevä sotilaallinen pidäke ja tarvittaessa torjua maahamme kohdistuvat hyökkäykset. Puolustusta kehitetään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti yhtenä kokonaisuutena.

Puolustusta kehitetään nopeutetulla aikataululla muuttuneen toimintaympäristön kasvaneiden vaatimusten mukaisesti puolustukseen osoitettavilla lisäresursseilla. Lisämäärärahalla täydennetään pitkällä aikavälillä syntyneitä materiaalsen valmiuden puutteita, lisätään Puolustusvoimien henkilöstömäärää ja nostetaan toiminnan ja valmiuden tasoa.

Suomen puolustuksen yhteensovittamiseksi osaksi Naton yhteistä puolustusta Puolustusvoimat osallistuu Naton uusien jäsenmaiden sotilaalliseen liittymis- ja integraatioprosessiin (Nato Accession & Integration Process). Puolustusvoimat toimeenpanee kansallisen suunnitelman sotilaallisesta yhteensovittamisesta (National Integration Plan, NIP). Puolustusvoimat suunnittelee ja käynnistää puolustus suunnitteluprosessin (Nato Defence Planning Process, NDPP) vahvistettujen väliaikaisten suorituskykytavoitteiden edellyttämät toimenpiteet puolustusministeriön ohjauksessa.

Puolustusvoimat kehittää yhteistoimintakykyä Suomen keskeisten kumppanien kanssa. Tämä vahvistaa Suomen turvallisuutta ja luo edellytykset toimien koordinoinnille ja yhteensovittamiselle. Yhteistoimintakykyä kehitetään Naton jäsenenä ja osana muuta puolustusyhteistyötä.

Puolustusvoimien tärkeimmät tuotokset ovat suorituskykyiset joukot ja järjestelmät, joilla toteutetaan lakiin perustuvia tehtäviä. Puolustuskyvyn parantamiseksi Puolustusvoimien toiminnan tason ylläpitäviä resursseja vahvistetaan. Kertausharjoituskoulutettavien reserviläisten määrä on nostettu noin 29 300 reserviläiseen vuodessa.

Tuotosten ja laadunhallinnan tavoitteita:

- Ennaltaehkäisevä kyky ja valmius toteuttaa sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävät on ylläpidetty.
- Ennakkovarointukykyä on ylläpidetty turvallisuuspoliittisen ja sotilaallisen päätöksenteon tueksi.
- Alueellista koskemattomuutta on valvottu.
- Alueloukkauksiin on reagoitu tilanteen vaatimalla tavalla.
- Alueellinen koskemattomuus on turvattu.
- Joukkojen ja järjestelmien ylläpidon vaatimusten mukainen joukkotuotanto on toteutettu.
- Pyydytyt virka-aputehtävät on toteutettu.
- Puolustusvoimien omiin järjestelmiin kohdistuva kybervakoilu ja kybervaikuttaminen on havaittu, torjuttu ja raportoitu.
- Uusien sotilaallisen kriisinhallintaoperaatioiden edellyttämät joukot on koulutettu ja varustettu.
- Yhteistoimintakyky keskeisten puolustusyhteistyökumppanien kanssa sekä osana Nato liittokuntaa

Toiminnallisen tehokkuuden tärkein mittari on tarkoituksenmukainen organisaatio ja toimintamalli siten, että poikkeusolojen suorituskyky kyetään tuottamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti asetetuista suorituskykyvaatimuksista tinkimättä.

Puolustuskyvyn vahvistamiseksi materiaalin kunnossapidon tasoa nostetaan. Lisämateriaalihankinnoilla täydennetään pitkällä aikavälillä syntyneitä vajeita ja puutteita sekä vastataan Ukrainan sodan seurauksena muuttuneisiin toimintaympäristön vaatimuksiin.

Toiminnallisen tehokkuuden tavoitteita:

- Strategisten hankkeiden toimeenpano
- Materiaalsen valmiuden parantamisen ja suorituskykyjen oikea-aikaisen rakentumisen varmistaminen
- Kumppanuuksien palvelujen ja valmiuden varmistaminen kaikissa oloissa kustannustehokkaasti
- Puolustuskykyä vahvistavan kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventäminen keskeisten kumppanien kanssa painopisteinä yhteistoimintakyky, tilannekuvan muodostaminen, kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen sekä suorituskykyjen rakentamisen ja ylläpidon tukeminen

- Puolustusyhteistyötä, ml. materiaaliyhteistyötä, koskevien asioiden valmistelun, toteutuksen ja raportoinnin kehittäminen
- Digitalisaation, digitaalisen turvallisuuden ja tiedon hyödyntämisen kehittäminen

Puolustuskyvyn vahvistamiseksi Puolustusvoimien henkilöstömäärää lisätään lähivuosien aikana 500 henkilötyövuodella. Lisäksi sopimussotilaiden määrä kasvatetaan vuosittain noin 500 henkilötyövuoteen. Vapaaehtoista maanpuolustusta tehostetaan osana paikallispuolustuksen kehittämistä ja reservin koulutusta.

Puolustusvoimien sotilaallinen liittoutuminen ja siihen liittyvät valmiusvaatimukset muodostavat merkittävän henkilöstön lisäresurssitarpeen yllä mainitun 500 henkilötyövuoden lisäksi. Lisähenkilöstön määrä tarkastellaan Suomen liittymisprosessissa, muun muassa osana integraatiosuunnitelman valmistelua ja toimeenpanoa.

Yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä selvittäneen parlamentaarisen komitean mietinnössä kuvataan tavoiteloja, jotka antavat perusteita kehittämiselle ja päätöksenteolle.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan tavoitteita:

Henkilöstö

- Henkilöstövoimavaroja keskitetään toimintavalmiuden ylläpitämiseen, asevelvollisten kouluttamiseen, uusien suorituskykyjen ylläpidon ja kehittämisen tehtäviin.
- Henkilöstöjärjestelmän kehittämisessä huomioidaan valmiuden ja kansainvälisen yhteistoiminnan ja kriisinhallinnan asettamat vaatimukset.
- Henkilöstön toimintakykyä sekä työkykyä ja -hyvinvointia kehitetään.

Asevelvollisuus

- Sodan ajan joukkojen vahvuutta ylläpidetään 280 000:ssa.
- Varusmiespalveluksen kehittämistä jatketaan.
- Maanpuolustustahtoa tuetaan asevelvollisten laadukkaalla koulutuksella, kehittämällä vapaaehtoisen maanpuolustuksen osallistumismahdollisuuksia, kansalaisille suunnattavilla yleisötapahtumilla sekä vahvistamalla sisäistä ja ulkoista viestintää.
- Kokonaispoistumaa pienennetään kehittämällä kutsuntajärjestelmää ja varusmiespalvelusta.
- Naisten hakeutumista sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin edistetään.
- Asevelvollisuusajan palveluita (kutsunnoista reservin päättymiseen) parannetaan kehittämällä sähköisen asiointin palveluita.
- Asevelvollisten erityisosaamista pyritään tunnistamaan ja hyödyntämään tehokkaammin koulutuksessa ja sodanajan sijoituksissa.
- Asevelvollisten koulutuksessa hyödynnetään aiempaa enemmän verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmiä.
- Reserviläisten osaamista hyödynnetään nykyistä paremmin sodan ajan joukkojen koulutuksen suunnittelussa, valmistelussa ja toteutuksessa sekä kouluttajatehtävissä.

Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus

- Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus toteutetaan voimassaolevan lainsäädännön ja toimintamallin mukaisesti.
- Vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta uudistetaan vastaamaan kehittyvän paikallispuolustuksen tarpeita.

Suomi osoittaa puolustuskykyään kansallisesti ja kansainvälisesti alueellisen koskemattomuuden valvonnalla ja turvaamisella, valmiuden ylläpidolla, kansallisella ja kansainvälisellä koulutus- ja harjoitustoiminnalla, sotilastiedustelutoiminnalla, tekemällä tiivistä puolustusyhteistyötä, mukaan lukien materiaaliyhteistyö, sotilaallinen kriisinhallinta ja nopean toiminnan joukot sekä osallistumalla muuhun kansainväliseen toimintaan.

Normaalioloissa puolustuskykyä käytetään alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen, muiden viranomaisten tukemiseen, kansainväliseen apuun ja sotilaalliseen kriisinhallintaan. Puolustuskyvyllä pyritään ennaltaehkäisemään Suomeen kohdistuva sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen. Puolustushallinto varautuu laaja-alaisen vaikuttamisen torjuntaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Puolustusvoimien on kyettävä toimimaan koko maan alueella sekä eri toimintaympäristöissä ja muodostamaan painopiste kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti.

Turvallisuusympäristön muutos edellyttää koko puolustusjärjestelmältä toimintaympäristöön suhteutettua valmiutta sekä kansainvälistä yhteistoimintakykyä, jotta Suomi kykenee koordinoimaan ja yhteensovittamaan toimia kumppanimaiden kanssa erikseen niin päätettäessä sekä tarvittaessa antamaan ja vastaanottamaan sotilaallista apua. Tehtävään valmistautuminen edellyttää tilannekuvaa kumppaneiden toimintamahdollisuuksista, rajoitteista ja sotilaallisesta yhteistoimintakyvystä kaikilla tasoilla.

Puolustusjärjestelmän on kyettävä joustavaan ja nopeaan valmiudensäätelyyn, voimankäyttöön eri tilanteissa sekä painopisteen muodostamiseen ja siirtämiseen koko valtakunnan alueella. Puolustuksen kehittämisessä varmistetaan kyky valvoa kaikkia toimintaympäristöjä – maa, meri, ilma, kyber- ja informaatioympäristö sekä avaruus – ja tarvittaessa käynnistää puolustuksen edellyttämät toimenpiteet. Puolustusjärjestelmän valmiutta säädellään turvallisuusympäristön tilannekehityksen mukaisesti.

Puolustusvoimien tehtävien täyttäminen edellyttää ajan tasalla olevaa tilannekuvaa normaali- ja poikkeusoloissa. Kansainvälinen yhteistyö ja uusien teknologioiden hyödyntäminen ovat osa tilannekuvan muodostamista. Tilannetietoisuustyötä kehitetään aktiivisesti puolustusministeriön ja Puolustusvoimien välillä sekä yhteistyössä muun valtioneuvoston kanssa. Puolustusvoimat ylläpitää kykyä virka-apuun sekä viranomaisten väliseen yhteistoimintaan kaikilla hallinnon tasoilla.

Puolustuksen ylläpidon ja kehittämisen painopisteet ovat puolustusvalmiuden ylläpito, ml. sotilaallinen huoltovarmuus ja materiaalisen valmiuden kehittäminen, strategisten hankkeiden toimeenpano ja uusien suorituskkyjen käyttöönoton aloittaminen, maanpuolustuksen ja puolustusjärjestelmän muiden osien ylläpito strategisten hankkeiden toimeenpanon aikana sekä paikallispuolustuksen ja paikallisjoukkojen kehittäminen.

Puolustushallinnon integroitumisen suunnittelu osaksi Naton puolustus suunnittelujärjestelmää ohjeistetaan puolustusministeriön ohjauskirjeellä alkuvuonna 2023. Ohjauskirjeen pohjalta Puolustusvoimat laatii suunnitelman Suomelle osoitettujen Naton suorituskkytavoitteiden toimeenpanemiseksi ja sisällyttämiseksi osaksi puolustusjärjestelmää. Suunnitelmassa huomioidaan kokonaisvaltaisesti suorituskkytavoitteiden vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan, ml. henkilöstö, infrastruktuuri, taloudelliset- ja lainsäädäntövaikutukset.

Kansainvälinen puolustusyhteistyö vahvistaa Suomen puolustuskykyä. Yhteistyössä korostuvat uhkaympäristön muutokseen, sotilaallisiin suorituskkyihin, tilannetietoisuuteen ja kriisitilanteiden yhteistoimintaan liittyvät kysymykset. Puolustusvoimat kehittää keskeisimpien kumppanien kanssa yhteistoimintakykyä niin normaaliolojen, normaaliolojen häiriötilanteiden kuin poikkeusolojenkin varalle luoden edellytykset toimien koordinoinnille ja yhteensovittamiselle erikseen niin päätettäessä. Tämä sisältää tilannetietoisuuden vahvistamisen ml. kyky tiedonvaihtoon myös kriisitilanteessa.

Ennakkovaroitus Suomeen kohdistuvista sotilaallisista uhkista edellyttää kehittyntä tiedustelu- ja valvontakykyä sekä kansainvälistä yhteistyötä. Näitä uhkia koskevan tiedonhankinnan ja -tuotannon menetelmiä kehitetään kokonaisvaltaisen toimintaympäristötietoisuuden muodostamiseksi ottaen huomioon laaja-alaisen vaikuttamisen viitekehys. Puolustusvoimat pitää yllä kykyä operaatioiden ja maalittamisen tukeen uhkakuvaa vastaavasti. Sotilastiedustelu antaa julkisen raportin toiminnastaan.

Joukkojen ja järjestelmien valmiutta sekä toimintaperiaatteita kehitetään toimintaympäristön muutoksen asettamien vaatimusten mukaisesti. Puolustusvoimat huomioi toimintaympäristön muutoksissa erityisesti voimankäytön keinovalikoiman laajentumisen. Lisäksi varusmiehiä käytetään koulutustason mukaisiin sodan ajan tehtäviin. Sodan ajan joukkojen määrä on noin 280 000 sotilasta.

Paikallispuolustuksesta kehitetään koko maan kattava sotilaallisten suorituskykyjen kokonaisuus, joka osaltaan ennaltaehkäisee ja torjuu myös laaja-alaista vaikuttamista eri toimintaympäristöissä. Paikalliset joukot muodostavat valtakunnallisen verkoston, joka kykenee monipuoliseen ja vaativaan viranomaisyhteistyöhön.

Paikalliset joukot käytetään joukkojen perustamiseen, taistelutehtäviin, kohteiden suojaamiseen ja muiden viranomaisten sekä yhteiskunnan tukemiseen. Paikalliset joukot suojataan puolustukselle ja yhteiskunnan muulle toiminnalle tärkeitä kohteita eri toimintaympäristöissä ja osallistutaan häiriötilanteiden jälkeiseen toimintojen palauttamiseen yhdessä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Paikalliset joukot hyödynnetään aiempaa paremmin reserviläisten paikallistuntemus ja siviilissä hankittu osaaminen.

Puolustusvoimat vastaa Suomen sotilaallisesta kyberpuolustuksesta. Kyberpuolustuskyvyn kehittämistä jatketaan ensisijaisesti puolustuseläntölinjausten mukaisesti Nato-jäsenyyden vaikutukset huomioiden. Puolustusvoimat kehittää kansainvälistä kyberpuolustusyhteistyötä vahvistuvan kahden- ja monenvälisen yhteistyön lisäksi Naton kollektiivisen puolustuksen osana sekä hyödyntäen EU:n kyberpuolustushankkeita. Puolustusvoimat osallistuu kyberpuolustuksen selvityshankkeiden perusteella käynnistettäviin lainsäädäntöhankkeisiin ja muihin kehityshankkeisiin.

Puolustusvoimat kehittää kykyään muiden viranomaisten ja kumppaneidensa tukemiseen kybervalvonnan, -suojaamisen ja -tilannekuvan osalta. Tämä edellyttää jatkuvan yhteistoiminnan kehittämistä kansallisten ja kansainvälisten turvallisuusviranomaisten ja yhteiskunnan eri sektorien kanssa. Lisäksi varmistetaan Puolustusvoimien kyky tukea kyberturvallisuudessa muita viranomaisia sekä yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Lisäksi kehitetään kykyä toteuttaa kyberoperaatioita kyberpuolustuksen ja -turvallisuuden tukemiseksi eri valmiustiloissa.

Puolustusvoimat kehittää informaatiopuolustuskykyään vastatakseen informaatioympäristöön kohdistuviin lisääntyviin uhkiin. Kykyä kehitetään tiiviissä yhteistoiminnassa muiden viranomaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Puolustusvoimat tarkastelee yhdessä puolustusministeriön kanssa informaatiopuolustuksen osaamispuutteen tarpeet koko puolustushallinnossa. Kehittämisessä otetaan huomioon muun valtiohallinnon informaatiovaikuttamiseen vastaamiseen liittyvät toimet.

Kyky vaikuttaa nopeasti kaukana oleviin kohteisiin on keskeinen osa 2020-luvun sotilaallista ennaltaehkäisykykyä. Kaukovaikutteisten asejärjestelmien ampumatarvikkeiden määrää lisätään ja maalinosoituskykyä parannetaan. Logistiikkajärjestelmän kokonaisvaltaisessa kehittämisessä varmistetaan sekä kansallinen että kansainvälinen yhteensopivuus, materiaalin yhteensopivuus sekä yhtenäiset toimintatavat ja joukkorakenteet. Osaaminen, kriittisen materiaalin ja tietovarantojen tiedon käytettävyyden varmistaminen kansallisesti. Puolustusvoimien kansainvälisten hankintakanavien ja -yhteyksien toimivuus sekä materiaalin saatavuus turvataan. Räjähdeiden tuotanto- ja elinkaaren ylläpidon mallia kehitetään.

Ulkopuolisen sotilaallisen avun tehokkaan vastaanottamisen ja antamisen (mukaan lukien isäntämaatuki) edellytykset varmistetaan osana puolustuksen kehittämistä. Puolustusvoimat toteuttaa isäntämaatuena antamisen edellyttämät järjestelyt ja jatkaa avun antamisen ja ulkopuolisen sotilaallisen avun vastaanottamisen edellyttämien järjestelyjen toimeenpanoa osana puolustuskyvyn kehittämistä. Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat tarkastelevat mahdollisuuksia kehittää joukkojen sopivuutta ja valmiutta näiden tehtävien toimeenpanon näkökulmasta. Kansainvälisessä yhteistyössä edistetään kattavien ja sitovien sotilaallisten huoltovarmuusjärjestelyiden luomista.

Reservin koulutusjärjestelmä on kokonaisuus, johon kuuluvat Puolustusvoimien kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kurssit. Kutsuntajärjestelmää kehitetään selvittämällä vuoden 2023 aikana mahdollisuudet koko ikäluokalle suunnattaville kutsunnoille. Tavoitteena on, että uudistuksen hallinnollinen ja poliittinen valmistelu (lainsäädäntö, resurssit, pilotointi jne) olisi valmis vuoden 2025 aikana siten, että uudistus voisi tulla voimaan seuraavan hallituskauden aikana.

Varusmiesten ja reserviläisten koulutusta kehitetään yhteiskunnan ja toimintaympäristön muutoksia seura-
ten. Kertausharjoitusten määrää nostettiin lisärahoituksella vuoden 2022 aikana. Tavoitteena on ylläpitää
kertausharjoitusten korotettu taso.

Sotilaallisella huoltovarmuudella turvataan Puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky kaikissa
turvallisuuksilanteissa. Huoltovarmuutta kehitetään valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitteista antaman
päätöksen (1048/2018) sekä 2022 annetun valtioneuvoston huoltovarmuusselonteon (VNS 8/2022 vp) mu-
kaisesti. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan tur-
vaamisesta (PLM 2016) määritetään kriittisten suorituskykyjen hallinnan kannalta keskeisimmät teknologia-
alueet, joihin liittyvää osaamista kehitetään Suomessa, jotta turvataan kriittisten järjestelmien toiminta myös
poikkeusoloissa. Tämä edellyttää myös riittäviä panostuksia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.

Osaamiseen huoltovarmuuteen liittyy myös kumppanien osaaminen. Kumppanien toiminta ja varautuminen
sekä henkilöstön käytettävyyden kaikissa turvallisuuksilanteissa varmistetaan suunnitelmallisella yhteisellä har-
joittelulla ja valmiuden säännöllisellä testaamisella. Kumppanuuksien vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta
seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Toimiva ja kansainvälisesti kilpailukykyinen kotimainen puolustusteol-
isuus, sen kansainvälinen verkottuminen sekä vientitoiminta mahdollistavat sotilaallisen huoltovarmuuden
ylläpitämisen ja edistävät maanpuolustuksen toimintakykyä. Puolustushallinto tukee osaltaan kotimaisen te-
ollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä.

Suorituskykyjen ylläpito ja kehittäminen edellyttävät johdonmukaista suunnittelua sekä pitkäjänteistä, oikein
ajoitettua ja riittävää tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursointia koko suorituskyvyn elinkaaren ajan. Suori-
tuskykyjen kehittämisessä tulee huomioida toimintaympäristön muutokset sekä erityisesti teknologisen kehi-
tyksen vaikutukset ja sen mukanaan tuomat mahdollisuudet, erityisesti murroksellisten teknologioiden osalta.
Kriittisen osaamisen ja sotilaallisen huoltovarmuuden varmistaminen ja kehittäminen edellyttävät pitkäjän-
teistä yhteistyötä yliopistojen, tutkimuslaitosten, teknologiayritysten ja puolustusteollisuuden kanssa. Vaikut-
tamisen ja yhteistyön edellytyksenä on maanpuolustuksen omien intressien määrittäminen niin kansallisella
kuin kansainvälisellä tasolla. Puolustusvoimien T&K-toiminnan kohdentamisella tulee varmistaa, että se
kykenee tasapainoisesti säilyttämään organisaation innovaatio- ja ennakointikykyyn, suorituskykyjen kehittä-
misen tuen, puolustukselle kriittisen osaamisen volyymin sekä kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytyk-
set.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi Puolustusvoimien T&K-toiminnan kokonaisrahoitustasoa ylläpidetään
vähintään tasolla 2 % sotilaallisen maanpuolustuksen menoista (pois lukien strategisen hankkeet, raportointi:
välittömät kustannukset TA 2300).

Maanpuolustuksen tarvitseman laaja-alaisen osaamisen kehittäminen nojaa kansalliseen TKI-järjestelmään
ja sen kykyyn tuottaa uutta tietoa ja teknologista osaamista. Kansainvälisellä yhteistyöllä vahvistetaan omaa
osaamista, luodaan mahdollisuuksia materiaaliyhteistyölle sekä edellytyksiä suorituskykyjen yhteensopivuudelle ja yhteisoperoinnille sekä avun antamiselle ja vastaanottamiselle. Tämä edellyttää systemaattista puo-
lustushallinnon intressien ja tavoitteiden määrittämistä sekä ennakoivaa vaikuttamista. Tavoitteen saavutta-
minen edellyttää nykyistä parempaa hallinnonalan sisäistä kommunikaatiota ja yhteistyötä. Ministeriö aloittaa
hallinnonalan TKI-toiminnan tilannekuvan kokoamisen yhdessä Pääesikunnan kanssa. Työssä tarkastellaan
hallinnonalan TKI-toiminnan yhteistyömuotojen kehittämistä, verkostojen hallintaa (ml. MATINE) sekä rahoit-
usinstrumentteja ja TKI-rahoituksen tasoa.

Maanpuolustuskorkeakoulun (MPKK) tiedepoliittisella ohjauksella pyritään osaltaan vahvistamaan MPKK:n
toimintaedellytyksiä. Tutkimustoiminnan vaikuttavuuden edistämiseksi rakennetaan käytäntöjä, joilla vahvis-
tetaan Maanpuolustuskorkeakoulun sotatieteellistä osaamista ja asiantuntemusta. Upseerien urapolkua tulee
kehittää suuntaan, joka mahdollistaa myös tutkijakoulutettujen upseerien osaamisen paremman hyödyntämi-
sen koko hallinnonalalla sekä heidän irrotettavuutensa MPKK:n vaativiin opetus- ja tutkimustehtäviin. Puo-
lustusvoimissa tulee varmistaa muuttuneen turvallisuusympäristön edellyttämät henkilöstöresurssit Venäjä-
osaamisen ylläpidolle ja kehittämiselle, ml. kielitaidon resurssit.

Henkilöstö

Sodan ajan joukkorakenne ja yhteisen puolustuksen tarpeet määrittävät Puolustusvoimien henkilöstörakenteen. Lisäksi tähän vaikuttavat Puolustusvoimien rahoituskehys, tehtävät sekä uusien suorituskykyjen ja valtion toimintamallien kehittäminen. Henkilöstövoimavaroja suunniteltaessa keskeinen haaste on yhdistää resurssipolitiikan ja henkilöstömenojen hallinnan vaatimukset henkilöstön osaamisvaatimuksiin ja valtiontalouden reunaehtoihin. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan Puolustusvoimissa toimintavalmiuden ylläpitämiseen, asevelvollisten kouluttamiseen sekä uusien suorituskykyjen ylläpidon ja kehittämisen edellyttämiin tehtäviin. Toimintamäärärahoista maksettavat varsinaiset palkat työnantajakuluineen muodostavat enintään kolmasosan sotilaallisen maanpuolustuksen menoista (pois lukien F35- ja Laivue2020 -hankkeet).

Kansainvälinen yhteistyö on lisääntynyt ja kansainvälinen harjoitustoiminta on monipuolistunut ja muuttunut vaativammaksi. Kansainvälisen osaamisen edistämiseksi henkilöstön osallistuminen kansainvälisen sotilaallisen kriisinhallinnan, kansainvälisiin esikuntatehtäviin sekä kansainvälisen avun antamiseen liittyviin tehtäviin on tärkeää.

Puolustusvoimien nykyinen henkilöstömäärätoteuma on noin 12 200 henkilötyövuotta. Puolustuselonteossa tunnustettu 500 lisähenkilöstötarve kohdennetaan Puolustusvoimille vuosina 2023-2026. Ammattisotilaiden henkilöstöjärjestelmä sopeutetaan sotilaseläkejärjestelmän vuonna 2018 voimaantulleisiin muutoksiin siten, että henkilöstöä siirtyy reserviin johtajareservin tuottamisen kannalta oikea-aikaisesti palvelusajan keston tukiessa reservin tuottamista. Henkilöstörakenteeseen vaikuttavat sotilaseläkejärjestelmän muutos ja opistoupseeripoistuman edellyttämät toimenpiteet, joilla turvataan ammattisotilasreservin riittävä kokonaismäärä. Henkilöstörakennetta sekä reservin koulutusjärjestelmää kehitetään kriisiajan vaatimusten ja Nato-jäsenyyksivaatimusten mukaisesti.

Puolustusvoimien henkilöstö suoriutuu toistaiseksi hyvin asetetuista tehtävistään. Henkilöstön toimintakykyä ja jaksamista seurataan jatkuvasti useilla mittareilla. Positiivista kehitystä ylläpidetään vastuullisella työnantajatoiminnalla. Henkilöstön työssä jaksamista ja toimintakykyä tuetaan edelleen hyvällä työaika- ja työkykyjohtamisella, joustavien työaika- ja työnteke menetelmien käytöllä, analysoimalla työilmapiiriin liittyvien kyselyjen tuloksia sekä puuttamalla esille nouseviin kehittämiskohteisiin.

Varusmieskoulutusta kehitetään Koulutus 2020 -hankkeen mukaisesti vastaamaan muuttuneita valmiusvaatimuksia ja hyödyntämällä muun muassa verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmiä. Asevelvollisten digitaalisia informaatiopalveluja parannetaan.

Asevelvollisten koulutuksen laatu varmistetaan kohdentamalla kouluttajatehtäviin 2,5 kouluttajaa/joukkue. Puolustusvoimat pyrkii edelleen vähentämään varusmiespalveluksen keskeyttäneiden määrää kehittämällä niin kutsuntatarkastuksia kuin palvelusjärjestelyjä. Tavoitteena on, että entistä useampi palveluksensa aloitaneista suorittaa varusmiespalveluksen loppuun.

Varusmiespalveluksen hyödynnettävyyttä työelämässä ja opinnoissa kehitetään poikkihallinnollisena yhteistyönä. Nykyaikaisten ja tulevaisuuteen tähtäävien, kustannustehokkaiden ja ajanmukaisten opetusmenetelmien käyttöä laajennetaan. Varusmiesten palvelusajat eri tehtävissä sovitetaan vastaamaan tehtävien osaamis- ja valmiusvaatimuksia. Puolustusvoimat päivittää asevelvollisten terveystarkastusohjeen vastaamaan tämän hetken tehtäviä ja tarpeita.

Puolustusvoimissa edistetään tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen yhteisön toteutumista tasa-arvosuunnitelmilla sekä pitämällä tasa-arvonäkökulma suunnittelun ja toiminnan yhtenä peruslähtökohtana. Puolustusvoimat toteuttaa tasa-arvokyselyn kolmen vuoden välein ja päivittää tulosten perusteella paikallisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia.

Puolustusvoimat jatkaa toimia edistääkseen naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin. Kriisinhallintatehtävissä palvelevien naisten määrää pyritään lisäämään siten, että naisten osuus sotilaallisen kriisinhallinnan henkilöstöstä on vähintään 7 %.

Ulkoministeriön johdolla valmistellaan neljättä kansallista toimintaohjelmaa 2018–2021 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” toimeenpanemiseksi. Puolustushallinto päivittää valmistuvan suunnitelman perusteella oman toimintaohjelmansa, ja Puolustusvoimien tulee tarvittaessa päivittää sisäisen norminsa. Päätöslauselman toimeenpanemiseksi pyritään lisäämään naisten hakeutumista sotilaskoulutukseen sekä lisäämään naisten määrää sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Lisäksi varmistetaan, että kaikilla sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin lähtevillä, heidän kouluttajillaan ja asiasta vastaavilla puolustushallinnon edustajilla on ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymysten asiantuntemus sekä kyky tehdä yhteistyötä.

Materiaali ja palvelut

Puolustusvoimien kehittämisohjelmissa luodaan perusteet suorituskykyjen hankinnalle. Oleellista on tunnistaa ns. kriittiset suorituskykyalueet, joissa sotilaallisen huoltovarmuuden vaatimukset ovat erityisen suuria. Hankintatoiminnan tavoitteena on Suomen puolustusjärjestelmään parhaiten sopivan suorituskyvyn hankkiminen tarkoituksenmukaisesti, kustannustehokkaasti sekä valtion keskeiset turvallisuusedut huomioiden. Tämä edellyttää tehokasta puolustusmateriaalin hankintaprosessia (suunnittelu, toteutus ja seuranta) sekä riittävää ja osaavaa hankintahenkilöstöä.

Puolustusvoimien hankintamäärärahojen siirtyvien erien vähentämiseksi kiinnitetään erityistä huomiota hankintojen oikea-aikaiseen budjetointiin ja realistiseen rahoitusprofiliin, joka perustuu arvioon toimitusajoista ja menojen vuotuisesta ajoittumisesta. Tarvittaessa Puolustusvoimat voi muuttaa hankintojen keskinäistä rahoitusprofiilia muuttamatta tilausvaltuuksien enimmäismäärää tai maksatusaikaa. Valtion vuosittaiseen talousarvioon esitetään vain hankintavalmiit kokonaisuudet, joiden valmistelu on vähintään tietopyyntövaiheessa (RFI).

Hankkeiden ja hankintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa tulee varmistaa, että koko elinjakson kustannukset ja muut vaikutukset ovat katettavissa käytössä olevilla resursseilla. Suorituskyvyn rakentamisesta kunnossapidolle aiheutuvia resurssitarpeita pyritään hallitsemaan laatimalla kehittämisohjelmissa tukeutumiskonseptit käyttövarmuusperusteisen kunnossapidon toimintamallin mukaisesti. Tavoitteena on resurssien ja kustannusvaikutusten parempi hallittavuus. Määritetyt vaatimukset ja kunnossapidon resurssit tulee olla tasapainossa ja käyttö- ja ylläpitovaiheessa on pystyttävä ylläpitämään haluttu vaikutus leikkaamatta suorituskyvyn rakentamisen resursseja. Puolustusvoimat kehittää toimitusketjuriskien tunnistamista ja hallintaa sekä jatkaa puolustusmateriaalin kybersietoisuuden kehittämistä ja ylläpitämistä.

Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen perustuu Puolustusvoimien kehittämisohjelmiin sekä niissä rakennettaviin suorituskykyihin:

Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelma

Kehitetään ja ylläpidetään Puolustusvoimien yhteinen suorituskykyjen käyttöä tukeva johtamisjärjestelmä. Tuetaan yhteisoperaatioiden johtamista ylläpitämällä ja kehittämällä ennakkovaroituskkyä, toimintaympäristötietoisuutta, valvonta- ja maailtilannekuvaa, yhteistä tilannetietoisuutta sekä varmennettuja operatiivisia tietoteknisiä palveluita. Hyödynnetään viranomaisten yhteisiä johtamisjärjestelmiä ja arjen ratkaisuja taistelunjohtajajärjestelmän tukena.

- kehitetään Puolustusvoimien yhteisiä johtamisen tuen palveluita rakentamalla operatiivisen ja alueellisen johtamisen kykyä sekä yhteisen tiedonsiirron suorituskyvyt. Uusia teknologioita hyödyntäen luodaan perusta Puolustusvoimien johtamisen digitalisoinnille
- rakennetaan johtamisjärjestelmän kansainvälistä yhteensopivuutta
- kehitetään PVJJK:n joukkojen siirtymiskykyistä johtamista ja rakennetaan johtoportaiden hajauttamisen mahdollistavia suorituskykyjä
- kehitetään kyberoperaatioiden joukkoja ja järjestelmä, kybervalvontaa, tilannekuvaa, analyysikykyä ja kybervastatoimikykyä sekä teknisiä tietoturvajärjestelmiä
- hankitaan maapuolustuksen viestijärjestelmän viestiasemia ja komentopaikkoja. Jatketaan Puolustusvoimien kenttäradiohankintoja sekä Maavoimien tietojärjestelmien kehittämistä
- rakennetaan Merivoimille kansallisesti ja kansainvälisesti yhteensopivia tietojärjestelmäpalveluja sekä niiden käytön edellyttämiä liityntä- ja tiedonsiirtoratkaisuja. Varustetaan Rajavartiolaitoksen merellisiä johtoportaita, joukkoja ja aluksia yhteistoiminnan mahdollistamiseksi

- kehitetään Ilmavoimien johtamisjärjestelmän valmiutta ja johtamisen tukea ilmavoimien taistelutalvulle. Kehitetään Ilmavoimien kohdearkkitehtuurin integraatiota ja sitä hyödyntäviä palveluita, Ilmavoimien johtamisjärjestelmien kansainvälistä yhteensopivuutta sekä Ilmavoimien tilannekuvaa.

Puolustusvoimien tiedustelun, valvonnan ja maalittamistuen kehittämisohjelma

Ylläpidetään ja kehitetään päätöksenteon ja yhteisoperaatioiden johtamisen tukena tarvittavaa ennakkovarointuskykyä, toimintaympäristötietoisuutta sekä valvonta- ja maaliilannekuvaa.

- ylläpidetään ja kehitetään tiedonhankinta- ja analysointikykyä
- kehitetään kykyä suurten tietoaineistojen hallintaan
- ylläpidetään ilmavalvonnan kauko- ja keskivalvontaa
- ylläpidetään ja kehitetään ilmasta tapahtuvaa tiedustelu- ja valvontakykyä
- ylläpidetään tiedustelun tietojärjestelmää
- kehitetään Puolustusvoimien yhteisen maaliilannekuvan luomista
- kehitetään sotilastiedustelun kykyä tukea tulenkäyttöä ja vaikuttamista
- kehitetään elektronisen tiedustelun ja tietoverkkotiedustelun suorituskykyä.

Puolustusvoimien taistelujärjestelmän yhteisten suorituskykyjen kehittämisohjelma

Kehitetään ja ylläpidetään suorituskykyjä, joilla vaikutetaan operatiivisesti merkittäviin kohteisiin. Kehitetään ja ylläpidetään suojaamisen ja yhteisen suojan kokonaisuuksia.

- jatketaan Puolustusvoimien erikoisjoukkojen ja helikopterijärjestelmän kehittämistä
- jatketaan korvaavan meritorjuntaohjuksen hankintoja
- hankitaan korvaavaa turvallisuusvalvontatekniikkaa
- hankitaan valmiusrakentamisen materiaaleja
- kehitetään informaatiopuolustusta.

Puolustusvoimien logistiikan kehittämisohjelma

Kehitetään ja ylläpidetään Puolustusvoimien yhteinen logistinen järjestelmä, joka luo kaikissa valmiustiloissa ja toimintaympäristöissä edellytykset puolustusjärjestelmän suorituskykyjen kehittämiseksi, käytölle ja operaatioiden nopealle toimeenpanolle, ylläpitämiseksi ja taistelukyvyyn palauttamiseksi. Logistiikkajärjestelmän suorituskykyjen kehittäminen jakautuu logistiikka- ja huoltojoukkojen kehittämiseen sekä kaikille yhteisen materiaalin hankintaan.

- jatketaan logistiikan joukkojen ja aselajijoukkojen huollon varustamista
- jatketaan materiaalihankintoja täydennys-, kuljetus- ja kunnossapitojärjestelmän puutteiden korvaamiseksi
- jatketaan ampumatarvikkeiden ja varaosien hankintoja
- hankitaan taistelijan asuja sekä henkilöballistisia suojarusteita
- hankitaan kuorma-auto- ja kenttämuonituskalustoa.

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelman päämääränä on ylläpitää Maavoimien tehtäviä ja uhkaa vastaava suorituskyky. Kehittämisohjelmalla luodaan perusta korkealle toimintavalmiudelle ja nopealle reagointikyvyille vastaamaan määritettyjä suorituskyky- ja kyvykkyyksivaatimuksia.

- ylläpidetään ja kehitetään Maavoimien liikkuvuutta ja kohtaamistaistelukykyä
- ylläpidetään tulenkäyttöjärjestelmää
- kehitetään joukkojen torjuntakykyä
- kehitetään tähystyksen, valvonnan ja tiedustelun suorituskykyä
- kehitetään panssaritorjuntakykyä, kranaatinheitinkomppanioiden johtamista sekä taistelijan vaikuttamiskykyä
- ylläpidetään ja kehitetään pioneeri- ja suojeluvälineitä.

Meripuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään vaikuttamiskykyä ja liikkuvuutta.

- kehitetään taisteluosastojen orgaanista tulitukea
- ylläpidetään rannikkojoukkojen liikkuvuutta ja tulivoimaa sekä kehitetään rannikkojoukkojen johtamiskykyä
- jatketaan Laivue2020 -hankintaa.

Ilmapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelma

Ylläpidetään ilmatorjunnan sekä Hornet-järjestelmän suorituskykyä.

- hankitaan hävittäjäkalustojen elinkaaren turvaavia kriittisiä koneiden sekä moottoreiden vaihtolaitteita ja osia
- kehitetään taistelutukikohtia
- kehitetään Ilmavoimien tulenkäytön johtamisen kykyä hajauttaa toiminnot
- kehitetään torjuntakykyä tuottaa tappioita pienille ilma-aluksille kaikissa olosuhteissa
- kehitetään ilmatorjunnan suorituskykyä
- korvataan ilmatorjunnan poistuvia suorituskykyjä.

Puolustusvoimien joukkotuotantojärjestelmän kehittämisohjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään joukkorakenteen mukaiset suorituskykyiset joukot ja niiden tarvitsema henkilöstö sekä luodaan edellytykset joukkojen perustamiselle.

- kehitetään ja ylläpidetään henkilöstörakennetta sekä tehtäväkoonpanoja
- jatketaan oppimisympäristöjen sekä virtuaalisten koulutusympäristöjen kehittämistä ja ylläpitoa
- kehitetään joukkojen harjoitustoimintaa.

Puolustusvoimien toiminnanohjausjärjestelmän kehittämisohjelma

Kehitetään kattavia ohjausmenettelyjä ja yhtenäisiä periaatteita, joilla pyritään edistämään kokonaisuusien hallintaa, läpileikkaavuutta, tuloksellisuuden varmistamista sekä tuottavuutta ja kustannustehokkuutta päätöksenteossa ja päätösten toimeenpanossa.

- kehitetään tiedonhallinta- ja toiminnanohjausjärjestelmiä sekä arkistointia
- tuotetaan tutkimustietoa ensisijaisesti Puolustusvoimien strategisen suunnittelun tarpeisiin
- laajennetaan toiminnanohjausjärjestelmien hyödyntämistä tavoitteena toimintavarmuuden ja kustannustehokkuuden lisääminen.

Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen (PVKEH 2023) -tilausvaltuus

Ilmapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelmassa kehitetään ilmatorjunnan korkeatorjuntakykyä.

Maapuolustuksen taistelujärjestelmän kehittämisohjelmassa kehitetään maavoimien tulenkäyttöä ja joukkojen liikkuvuutta mm. Panssariajoneuvo 2020 - ja Pioneeripanssarivaunuhankkeissa.

Lisäksi modernisoidaan ja kehitetään tiedustelun, valvonnan ja tulenjohton järjestelmiä, kehitetään logistiikkajärjestelmän suorituskykyä ja kehitetään rannikkojoukkojen liikkuvuutta.

Monitoimihävittäjän hankinta

Ilmavoimien Hornet-kaluston 2020-luvun jälkipuoliskolla poistuva suorituskyky korvataan täysimääräisesti turvallisuusympäristön asettamien vaatimusten mukaisesti Lockheed Martin F-35A Lightning II -monitoimihävittäjäjärjestelmällä. Vuosina 2022–2025 suunnitellaan ja käynnistetään F35-hankkeen edellyttämä koulutus ja uuden järjestelmän integrointi muuhun puolustusjärjestelmään. Puolustusvoimat suunnittelee yhteistyössä Puolustuskiinteistöjen kanssa F-35-järjestelmän edellyttämän infrastruktuurin rakentamisen. Rakentaminen toteutetaan F-35-hankkeen edellyttämässä aikataulussa. Ensimmäiset suomalaiset F-35-hävittäjät otetaan Ilmavoimien käyttöön vuonna 2025 osana Yhdysvalloissa järjestettävää suomalaisen henkilöstön koulutusta. Ensimmäiset F-35-koneet toimitetaan Suomeen vuonna 2026. Suomessa F-35-järjestelmä korvaa Hornet-kaluston hävittäjälennoissa vuosina 2028 ja 2030.

Monitoimihävittäjien suorituskyky on keskeinen osa Suomen puolustusjärjestelmää, ja se integroidaan osaksi puolustusvoimien valvonta- ja johtamisjärjestelmää:

- ylläpidetään ilmapuolustuksen suorituskyky 2060-luvun alkuun asti
- vastataan toimintaympäristön kehitykseen sen asettamien vaatimusten mukaisesti
- tuetaan koko puolustusjärjestelmää tiedustelu-, valvonta- ja maalinosoituskyvyillä sekä reaaliaikaisella tiedonkäsittely ja -siirtokyvyllä
- hankitaan lentokoneet, lentokoneen moottorit ml. varamoottorit, alkukäytön vaatima varaosapaketti ja varaosalaitteet, henkilöstön koulutusta ja teknillistä tukea koneen käyttöönottoon ja operoinnin aloittamiseen, simulaattorijärjestelmät sekä muita pienempiä hankintakokonaisuuksia
- hankitaan ilmasta ilmaan, ilmasta maahan ja ilmasta merenpintaan aseita operatiivisen valmiuden aloittamiseen tarvittava määrä
- hankitaan ostajan hankintavelvollisuuteen kuuluvia järjestelmiä mm. radiojärjestelmän salausrakenteita tai datalinkkijärjestelmän osia
- suunnitellaan ja toteutetaan hankkeen tarvitsema toimitila-, sotilasalue-, tietosuojaj- ja turvarakentaminen
- hankitaan suorituskyvyn edellyttämät johtamisjärjestelmäkokonaisuudet.

Tietohallinto

Puolustusvoimat selvittää mahdollisuudet ja vaihtoehdot tiedonhallinnan, johtamisjärjestelmäalan rakenteiden ja toiminnan kehittämiseksi. Selvityksen perusteella käynnistetään tarvittavat toimenpiteet, joiden tavoitteena on varmistaa tiedonhallinnan vastuiden selkeys, toiminnan sujuvuus sekä palvelutuotannon kyky vastata teknologiseen kehitykseen ja edelleen kehittyvään uhkaympäristöön.

Puolustusvoimat luo data- ja digitalisaatiokykyä omalla digitalisaatio-ohjelmalla vuosina 2021–2024 sekä datakonseptilla. Painopisteenä on osaamisen kehittäminen, kulttuuri ja toimintamallit, datan kartoittaminen, tietoarkkitehtuuri ja tiedon virtauksen mahdollistaminen. Puolustusvoimat kehittää datan käsittelykykyä, osaamistaan ja tiedolla johtamista datakonseptin mukaisesti.

Puolustusvoimat jatkaa tietojärjestelmiin sisältyvän järjestelmätiedon hallinnan kehittämistä siten, että se mahdollistaa järjestelmien kustannus seurannan ja elinkaarisuunnittelun sekä tehostaa järjestelmänhallinnan toteuttamista. Tietojärjestelmähankkeita käynnistettäessä määritetään tavoiteltavat hyödyt. Kehittämishankkeissa hyödynnetään hallinnonalan digiperiaatteita. Hyötyjen saavuttamista seurataan ja niiden avulla arvioidaan hankkeen onnistuminen kustannusarvion ja toteutuneiden kustannusten kanssa.

Puolustusvoimat kehittää operatiivista tietojenkäsittely-ympäristöä vastaamaan kehittyviä uhkia ja uusia tiedonkäsittelytarpeita sekä lainsäädännön vaatimuksia, jotka varmistetaan omalla auditointikyvykkyydellä ja kokonaisvaltaisella lainsäädäntöön, standardeihin ja omiin täydentäviin vaatimuksiin perustuvalla kybersietoisuuden arvioinnilla. Tavoitteena on kyky havaita ja torjua kehittyneitä uhkia sekä saavuttaa todennettu korkean varautumisen ja tietoturvallisuuden taso määritetyillä osa-alueilla. Kokonaisvaltainen kybersietoisuuden arviointi kattaa kaiken infrastruktuurin, järjestelmien ja palvelujen sekä turvallisuuden hallinnan osa-alueet.

Puolustusvoimat toteuttaa puolustusministeriön koordinoimana valtionhallinnon tarvitsemat Naton johtamisjärjestelmäpalvelut. Puolustusvoimat laatii palveluiden vaiheittaisesta toteutuksesta erillisen suunnitelman.

Puolustusvoimat varmistaa yhteentoimivuuden, kiinteistötiedon hallinnan ja muun yhteisen tiedonhallinnan tarvittavissa turvallisuusluokissa Puolustuskiinteistöjen kanssa. Kiinteistöautomaation ja turvallisuustekniikan käyttöä ja hallintaa kehitetään yhteistyössä osana kybersietoisuuden varmistamista.

Johtamisen kehittämisohjelmalla varmistetaan informaation parempi saatavuus, järjestelmien, uusien sovelusten ja tiedon käyttö sekä viranomaisten ja kumppanien liitettävyyden. Samalla turvataan johtamisjärjestelmän mukautuminen muuttuvaan toimintaympäristöön uhkat huomioiden sekä uusien teknologioiden hyödyntäminen ja toiminnan tehostaminen digitalisoinnin ja tekoälyn käyttöönoton avulla.

Puolustusvoimat toimeenpanee toiminnanohjausjärjestelmän kehittämishankkeen (PVERP2.0) rakentamisvaiheen 1 vuosina 2023–2025, jossa korvataan nykyinen PVSAP-ratkaisu. Rakentamisvaihe 2:n laajuudesta, tuotteiden sisällöistä ja tiedonsiirtoratkaisuista tehdään erilliset päätökset. Tavoiteaikataulu on vuosina 2026–2027.

Puolustusvoimat toimeenpanee tiedonhallintajärjestelmähankkeen (PVASIA) rakentamisvaiheen ja käyttöönotot sisältäen nykyisten Puolustusvoimien yhteiskäyttöisten tiedonhallinnan tietojärjestelmien korvaamiset vuosina 2023–2026.

Puolustushallinto osallistuu Kenttäjohtamisjärjestelmän (KEJO) jatkokehitysohjelmaan 1.7.2021–31.12.2023 (4. vaihe). Puolustusvoimat ottaa järjestelmän operatiiviseen käyttöön vuodesta 2025 alkaen. Puolustusvoimien rahoitusosuuksia tarkennetaan käyttäjämääräperusteisiksi.

Puolustusvoimat ottaa käyttöön viranomaisten mobiilin viestintäratkaisun (Virve 2.0) tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.

Tilahallinta ja ympäristönsuojelu

Puolustuskiinteistöjen perustamishankkeen yhteydessä todettiin tarve arvioida myös Puolustusvoimien tilahallinnan muutostarpeet. Puolustusvoimien tilahallinnan tehtävät ja niiden tarkoituksenmukainen järjestäminen uudessa kiinteistöjärjestelmässä selvitetään ja tarvittavat muutokset toimeenpannaan. Tavoitteena on tilahallinnan prosessien ja johtosuhteiden yhdenmukaisuus sekä kumppanuuden syventäminen siten, että nämä tukevat tuloksellista toimintaa sekä mahdollistavat Puolustusvoimien keskittymisen ydintehtäviinsä. Puolustusvoimien ja Puolustuskiinteistöjen ohjausjärjestelmää myös kehitetään edelleen vastaamaan Puolustusvoimien strategisen kumppanuuden mallia.

Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämistä jatketaan varmistamalla kiinteistöjen käytön jatkuvuus sekä hallitsemalla korjausvelkaa riittävällä investointi- ja kunnossapito-ohjelmalla. Painopisteinä ovat Puolustusvoimien suojatilojen parantaminen, Laivue 2020- ja F-35 -hankkeiden edellyttämä infrastruktuuri sekä Nato-jäsenyyden edellyttämät investoinnit.

Toimitilojen ja niihin liittyvien prosessien valmiutta, turvallisuutta ja kriisinkestävyttä kehitetään edelleen Puolustusvoimien ja Puolustuskiinteistöjen yhteistyössä. Puolustuskiinteistöjen uudistetun valmiuslähtöisen ylläpidon palvelumallin käyttöönottoa jatketaan yhteistoiminnassa siten, että palvelumalli on otettu käyttöön vuoden 2025 loppuun mennessä. Kiinteistöihin ja niiden verkostoihin liittyvien automaatiojärjestelmien ja muun kriittisen infrastruktuurin kybersuojaa tehostetaan. Kiinteistöihin liittyvän huoltovarmuuden ja energiaresilienssin parantamista jatketaan mm. parantamalla energiatehokkuutta, lisäämällä varajärjestelmien kattavuutta, pidentämällä toimituskatkoksiin varautumisen aikajännettä, käyttämällä uusiutuvia ja kotimaisia polttoaineita sekä kiinnittämällä enemmän huomiota energiansäätelyn tasoihin kohteissa.

Uudistettu valtioneuvoston periaatepäätös valtion kiinteistöstrategiaksi 2030 (16.12.2021) ohjaa valtion kiinteistöjen omistamista. Vastaavasti päivitetty valtioneuvoston periaatepäätös valtion toimitilastrategiaksi (16.12.2021) ohjaa valtion työympäristöjen ja toimitilojen käyttöä. Vuoden 2023 aikana Puolustusvoimat saattaa valmiiksi uudistetun Puolustusvoimien toimitilastrategian, jossa huomioidaan edellä mainitut strategiat. Toimitilastrategian uudistamisen yhteydessä kehitetään myös strategisen investointisuunnittelun prosessia.

Puolustusvoimat käynnistää yhteistyössä Puolustuskiinteistöjen kanssa vuonna 2022 laaditun kiinteistömenosäästöjen toimenpideohjelman toteuttamisen. Vuoden 2023 aikana tulee sopia vähintään 1 M€ kustannusvähennyksistä vuoden 2022 tasosta luopumalla tehottomista tiloista. Aiemmin tavoitteeksi on määritetty, että kiinteistömenojen osuus maanpuolustuksen menoista (n. 11%) ei kasva nykyisestä. Puolustusbudjetin kasvattamisesta johtuen tavoitteenasettelua tarkistetaan Puolustusvoimien toimitilastrategian valmistelun yhteydessä.

Puolustuskiinteistöillä on vuoden 2023 alussa toimintaedellytykset ja kyky tuottaa Puolustusvoimien sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin, ulkomaisen avun vastaanottamiseen ja kotimaassa järjestettäviin kansainvälisiin

harjoituksiin liittyvät tilapalvelut Puolustusvoimien tarpeiden ja toimeksiantojen perusteella. Tukikohtaininfrastruktuurin ja sen elinkaaren kokonaisvastuun keskittäminen Puolustuskiinteistöille mahdollistaa Puolustusvoimien keskittymisen operatiivisiin ydintehtäviin.

Ympäristönsuojelussa lähtökohtana on vastuullisuus, riskienhallinta, haittojen ennaltaehkäisy ja minimointi.

Puolustusvoimat jatkaa ympäristöjärjestelmän mukaista toimintaa sekä tukee kansallisten energia- ja ilmastotavoitteiden toteutumista. Puolustusvoimien Energia- ja ilmasto-ohjelmaa 2022–2025 toimeenpanoa jatketaan ja Puolustusministeriön energia- ja ilmastostrategisen ohjauksen mukaisesti laaditaan päästövähennysten tiekartta vuoden 2023 loppuun mennessä. Puolustushallinnon ilmastomuutokseen sopeutumisen suunnitelma valmistuu keväällä 2023. Suunnitelman mukaiset toimenpiteet sisällytetään Puolustusvoimien suunnitteluprosesseihin ja toteutussuunnitelmiin.

Puolustushallinto jatkaa toimia hankkeiden ja hankintojen ympäristönäkökohtien ja vastuullisuuden huomioiden kehittämiseksi. Lisäksi jatketaan aktiivista kansainvälistä kiinteistö- ja ympäristöyhteistyötä pääpainona pohjoismainen sekä Nato- ja EU-yhteistyö.

Organisaatioturvallisuus ja tekninen turvallisuus

Puolustusvoimat varmistaa turvallisuustoiminnan korkean tason kaikissa tilanteissa. Puolustusvoimat huolehtii ammattitaitoisen turvallisuushenkilöstön riittävydestä uusia henkilötyövuosia kohdennettaessa. Turvallisuustoimialan tehtäväkiertoa ja tehtävien houkuttelevuutta tulee kehittää toimialan osaamista ja suorituskykyä tukevalla tavalla.

Puolustusvoimat edistää edelleen hanketurvallisuuteen liittyvien turvallisuustoimien ja -kulttuurin kehittämistä. Tärkeimpinä kehityskohtina ovat kansainvälisten hankkeiden valmisteluprosessin kehittäminen, osaaaminen kansainvälisissä tietoturvallisuusvelvoitteissa ja yhteistoiminnan lisääminen turvallisuusviranomaisten kanssa. EU:n puolustusmateriaali- ja tutkimushankkeiden vaikutus hanketurvallisuuden henkilöresursseihin tulee huomioida.

Puolustusvoimat varmistaa turvallisuusselvitysmenettelyn edellyttämät henkilöresurssit. Erityistä huomiota tulee kiinnittää henkilöturvallisuusselvitysmenettelyn keston ja sen vaikutukseen rekrytointiaikoihin ja hankkeiden aikatauluihin.

Puolustusvoimien tulee huolehtia, että kansainväliset tietoturvallisuusvelvoitteet on huomioitu kaikessa toiminnassa ja kansainvälisen tiedon käsittely on mahdollista tehtävien edellyttämällä tavalla. Kansainvälisiin tietoturvallisuusvelvoitteisiin liittyvää osaamista tulee vahvistaa entisestään erityisesti Pääesikunnassa määrätyn turvallisuusviranomaisen, hanketurvallisuuden ja johtamisjärjestelmätoimintojen vastuualueilla yhteistyössä PLM DSA:n kanssa.

Puolustusvoimat varmistaa hävittäjähankinnan myötä syntyneiden erityisten turvallisuusvelvoitteiden resursoinnin ja toteuttamisen. Erityishuomiota tulee kiinnittää teollisen yhteistyön turvallisuuden ohjaukseen ja valvontaan.

Puolustusvoimat huolehtii, että räjähdevarastoalueiden ja -tilojen järjestelyt ovat sellaiset, että tunkeutumisaika on pitempi kuin vasteaika. Puolustusvoimat raportoi puolustusministeriölle korjaavista toimenpiteistä ja tilannekuvasta vuosiraportoinnin yhteydessä.

Puolustusvoimat hyödyntää kansallisen- ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuudet avaruustilannekuvan muodostamisessa ja avaruuspuolustukseen liittyvien suorituskykyjen rakentamisessa.

Tekninen turvallisuus

1. Nato-toiminta

Kansainvälisten teknisen turvallisuuden alan sotilasstandardien hallinnan ja käytön terävöittämiseksi suorituskäytännöissä, yhteishankkeissa, yhteisoperaatioissa ja sotilaallisissa yhteisharjoituksissa Nato-toiminnan piirissä Puolustusvoimat yhteistoiminnassa puolustusministeriön kanssa luo ja vaikiinnuttaa kansalliset toimintatavat sen varmistamiseksi, että

- syntyy kansallinen kokonaiskuva niistä hankkeista, joissa on tarpeen soveltaa kansainvälisiä sotilasstandardeja,
- syntyy kokonaiskuva niistä resursseista, jotka tarvitaan ja jotka ovat käytettävissä kansainvälisten sotilasstandardien soveltamiseen ja mahdolliseen kehittämiseen,
- syntyy kokonaiskuva niistä kansainvälisen teknisen turvallisuuden alan sotilasstandardeista, jotka on tarpeen huomioida kansallisessa sotilaspuolen teknisen turvallisuuden lainsäädännössä.

Kansainvälisten sotilasstandardien painopisteeksi suunnittelukaudella asetetaan Naton AC/326 ja AC/305 ryhmien vastuulle osoitetut teknisen turvallisuuden standardit seuraavasti:

- räjähteiden hyväksyntään liittyvät standardit osana hankinta- ja hankevaatimuksia sekä siihen liittyvien muiden maiden testaustulosten hyödyntäminen,
- räjähteiden käsittelyn ja varastoinnin standardit,
- vaarallisten aineiden kuljettamisen standardit yhteisoperaatioissa ja yhteishankkeissa.

2. Sotilasräjähteiden luolavarastointi

Puolustusvoimat toteuttaa ministeriön pyytämän sotilasräjähteiden luolavarastointia koskevan selvityksen (VN/1963/2018-PLM-41) ja huomioi mahdollisen ohjauksen luolavarastoinnin kehittämiseksi.

3. Kemikaalit

Puolustusvoimat laatii ministeriön pyytämän kemikaalikohteita koskevan ohjauskirjeen (VN/17816/2022-PLM-7) mukaiset suunnitelmat ja toteuttaa sen perusteella ministeriön kemikaalikohteita koskevat päätökset ja linjaukset ja raportoi edistymisestä vuosiraportoinnin yhteydessä.

4. Teknisen turvallisuuden valvonnan kehittäminen

Viranomaisvalvonta korostuu useiden teknisen turvallisuuden säädösmuutosten ja teknisen turvallisuuden alaan kuuluvien kansainvälisten Nato-standardien ja uusien käytänteiden käyttöönoton vuoksi. Teknisen turvallisuuden viranomaisvalvontaa on uusien säädösten perustella merkittävästi kehitettävä. Suunnittelukauden aluksi on Pääesikunnan varauduttava viranomaistoiminnan merkittäväin kehittämiseen ja uusien säädösten tultua voimaan viranomaistoiminnan tehokkaaseen toimeenpanoon.

4. Sotilaallinen kriisinhallinta (27.30.)

Sotilaallinen kriisinhallinta on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja sen kautta vaikutetaan ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen. Osallistumisen kansalliset tavoitteet asetetaan operatiokohtaisesti. Tavoitteiden asettelussa on entistä enemmän kiinnitettävä huomioita vaikuttavuuden arvioinnin mahdollistamiseen. Tavoitteita voi olla ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden lisäksi myös puhtaasti sotilaallisia. Osa tavoitteista voi olla osallistumisen mahdollistamia johdettuja tavoitteita.

Operaatioiden valmistelussa ja toteutuksessa huomioidaan, että operaatiot ovat monimuotoisia, ja niissä tarvitaan myös erityissuorituskykyjä. Kansallisiin osallistumispäätöksiin on tarkoituksenmukaista luoda joustavuutta.

Operaatiot voivat käynnistyä nopeasti, mikä vaatii joustavuutta ja nopeaa reagointikykyä puolustushallinnolta ja valtionjohdon päätöksenteolta. Laaja-alainen suorituskykyjen käyttö operaatioissa on merkittävää niin suorituskykyjen kehittämisen kuin osallistumisen vaikuttavuuden kannalta.

Kriisinhallintaoperaatioista saadut kokemukset hyödynnetään sekä kansallisten että kriisinhallinnan suorituskykyjen kehittämisessä. Sotilaallisen kriisinhallinnan suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden tai koalitioiden operaatioissa sekä koulutus- ja neuvonantotehtävissä.

Sotilaalliselle kriisinhallinnalle tavoitteet:

- Puolustusvoimat on toteuttanut sille osoitetut kriisinhallintatehtävät.
- Puolustusvoimilla on valmius osallistua uusiin operaatioihin ja koulutus- ja neuvontatehtäviin.
- Puolustusvoimat on arvioinut operaatioiden vaikuttavuutta sotilaallisella tasolla kansallisesta ja operaationäkökulmasta.